

Vaduguns

Otrdiena ● 2021. gada 7. septembris

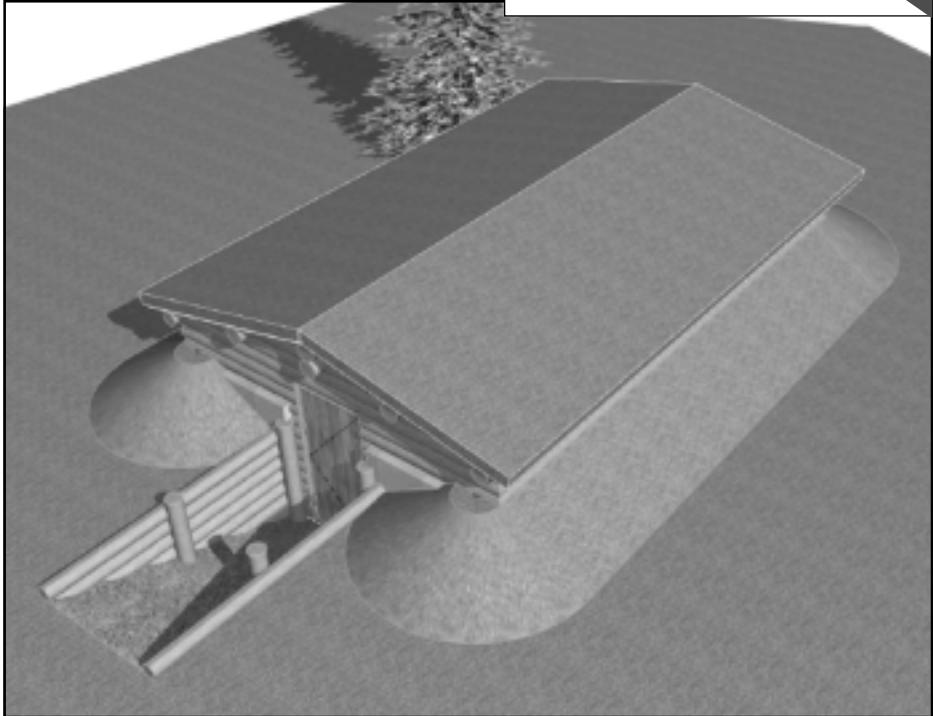
CENA tirdzniecībā 0,80 EUR

Meklējam atbildi

9.

Foto - A.Kirsanovs

Baznīcas bunkurs. Šādi jāizskatās baznīcas bunkuram pēc tā uzbūvēšanas. Kā pastāstīja būvprojekta vadītājs, sertificēts arhitekts Viktors Baškirovs, apstiprinātais bunkura atjaunošanas projekts izstrādāts, nesmot vērā arī tā laika vēsturisko notikumu aculiecinieces Domicellas Pundures atmiņas. 93 gadus vecā kundze ir bijusi nacionālā partizāne, kura 1945.gada februārī vairāk nekā mēnesi pavadija Stompaku purva apmetnē.

Būvniecības vietas apskate. Par vietu, kur kādreiz atradās baznīcas bunkeris, liecina zemes ierakums un uzstādīts liels, balts krusts. Jāpiebilst, ka bijusī Stompaku nometne atrodas dabas liegumā "Stompaku purvi". Nesmot vērā, ka senākā pagātnē baznīcas bunkeris šajā teritorijā jau atradās, prognozējams, ka tā atjaunošana neradīs negatīvu ietekmi uz teritorijas dabas vērtībām. Infrastruktūras ierīkošanas darbi notiks arī āpus putnu ligzdošanas perioda. Savukārt baznīcas bunkeris būvniecības paredzamās izmaksas lēstas 28140,15 eiro apmērā.

Stompakos taps baznīcas bunkeris

Artūrs Ločmelis

Pagājušajā nedēļā bijušo Stompaku nacionālo partizānu nometni apmeklēja AS "Latvijas valsts meži", būvniecības firmas un Balvu novada pašvaldības pārstāvji. Piemiņas vietā saņemta atļauja tūrisma infrastruktūras ierīkošanai, kas paredz pēc vēsturiskās līdzības atjaunot kādreizējo baznīcas bunkeru. Plānots, ka tā būvniecības darbi tiks pabeigtī šogad.

Toreizējā Abrenes apriņķa Viļakas pagastā esošā Stompaku nometne, kas sāka veidoties 1944.gadā, bija lielākā nacionālo partizānu nometne visā Baltijas reģionā. 1945.gada 2. - 3.martā tur notika Stompaku kauja - Latvijas nacionālo partizānu vēsturē lielākā cīņa pret padomju okupācijas režīma bruņotajiem formējumiem. Savukārt, kad 1945.gada februārī nometne ieradās Šķilbēnu Romas katoļu draudzes prāvests Ludvigs Štagars, papildus daudzām citām nometnes būvēm tika uzcelts arī bunkeris, kurā ierīkoja baznīcu. Tajā katru dienu notika dievkalpojumi, bet Stompaku kaujas laikā baznīcas bunkerā atradās medicīniskās palīdzības punkts.

AS "Latvijas valsts meži" Ziemeļlatgales reģiona Mežkopības vadītājs Viktors Reblis uzsvēra,

ka bijušās Stompaku nometnes labiekārtošanas galvenais mērķis ir gan cienas apliecinājums nacionālajiem partizāniem, nenododot aizmirstībā un saglabājot mūžīgu piemiņu vīriem, kuri tur dzīvoja un cīnījās, gan arī patriotisma audzināšana jauniešos. "Kā pirmais tika atjaunots bijušais Baltijas valstis lielākais ūles nacionālais partizānu bunkeris Dobeles novadā. Atjaunots arī Pētera Čevera nacionālo partizānu bunkeris Talsu novadā. Ir svarīgi, lai jaunieši zina un neaizmirst savu senču vēsturi. Jācer, ka arī Stompaku nometne vēl daudzus jo daudzus gadus pulcēs bērnus un jauniešus," uzsvēra V.Reblis.

Savukārt Matīss Markovskis (attēlā – no kreisās), kurš ir baznīcas bunkeris būvniecības konkursā uzvarējušā SIA "Warss+" pārstāvis, daria zināmu, ka objekta atjaunošanā pamatl materiāls būs guļbalķis. "Tagad jādomā, kā visu nepieciešamo nogādāt objekta vietā. Jebkurā gadījumā mums jau ir iepriekšēja pieredze tamlīdzīga vēsturiska bunkeris būvniecībā Talsu novadā. Vai tas no tehniskā viedokļa ir sarežģīti? Tas ir interesantāk!" pastāstīja M.Markovskis.

Īszinās

Bez maksas varēs nodot elektropreces

Rudens ir īstais brīdis, lai, gatavojoties ziemai, savus mājokļus attīrītu no nevajadzīgām un nolietotām lietām. Tādēļ SIA "PILSETVIDES SERVISS" sadarbībā ar Balvu novada pašvaldību no šī gada 6. līdz 30.septembrim rīko bez maksas nolietoto elektropreču savākšanas akciju Balvu novadā. Akcijā varēs nodot gan maza (piemēram, telefoni, lādētāji, tosteri, fēni u.c.), gan liela izmēra elektropreces (piemēram, ledusskapji, veļas mazgājamās mašīnas u.tml.), kuru darbībai nepieciešama strāvas padeve. Elektropreces varēs nodot gan Balvu Eko laukumā, Ezera ielā 3, gan vairākos novada pagastos. Papildus informācija par akcijas norisi Balvu Klientu apkalošanas centrā, zvanot uz tālruni nr. 27864412 vai rakstot e-pastu uz balvi@pilsetvide.lv.

**Nākamajā
Vadugūnī**

- Svin bāniša dzimšanas dienu**
Bauda mūzikai, mākslu un skrien apkārt ezeram

- Pareiza rīcība pēc ceļu satiksmes negadījuma**
VUGD pasākums Balvos

Covid-19

(5.septembris)

Balvu novads - 52
Alūksnes novads - 14
Gulbenes novads - 105
Ludzas novads - 24
Rēzeknes novads - 46

izvēlējušās mājmācību. Ko tas nozīmē? Mājmācībā ģimene skolēnam nodrošina gan vidi, gan atbalstu mācību saturā ieguvē, kā arī māca visus mācību priekšmetus, saskaņojot ar izglītības iestādi atgriezenisko saiti, - konsultāciju un pārbaudes darbu grafiku, diagnosticējošos darbus.

Mājmācību izvēlējušās sepiņas ģimenes

Latvijā šobrīd ir aptuveni 300 ģimēnu, kurās bērni mācās mājās,- apstiprina ģimeņu skolu apvienības pārstāvē Baiba Stikute. Kāda situācija ir Balvu novadā? Izglītības, kultūras un sporta pārvaldes vadītāja Inta Kaļva stāsta, ka līdz 5.septembrim Balvu novadā 7 ģimenes

Vārds žurnālistam

Maruta Sprudzāne

Aiz loga līst, puķes noliekušas krāsainās galvas un izskatās skumjas. Ābele nometusi rudens ābolus, tos pilnībā nenogatavinājusi. Rudens atnācis ar tam īpatnējo zemes smaržu. Protams, nav vērts bojāt omu, ka labākais laiks ir prom, un priekšā ūgas, drēgnas dienas. Jo vairāk tādēļ, ka priekšā pašai atvaiņinājuma laiks. Neesmu čakla mežā gājēja, lai ogotu vai sēnotu, bet no sirds izbaudu dabas krāsu un veldzes spēku. Un rudenim taču netrūkst arī košuma un saulainu brīžu. Dažreiz iespējams pat vēl peldēties. Lasišu grāmatas un mazāk klausīšos ziņas, kas parasti sākas ar saslimušo un mirušo skaitu. Re, kādu padomu intervijā devis ārsts Pēteris Apinis. Protī, viņš sakā: "Televīzijas un radio ziņas sāciet skatīties vai klausīties 5 minūtes pēc to sākuma, kad šausmu stāsti jau aizskanējuši. Nebojājiet sev mentālo veselību!"

No dzives išteņības, protams, neaizbēgt, taču tās skarbjā patiesībā netrūkst arī atsaucīgu cilvēku, uzmundrinošu tilšanos un atbalsta. Septembra plānā man arī šādi ieraksti, un tas būs jauki.

Latvijā

Mežos beidzies ugunsnedrošais periods. Valsts meža dienests (VMD) no 6. septembra atceļ meža ugunsnedrošo laika posmu visā Latvijas teritorijā, - pavēstīja VMD pārstāvji. Lēmums par ugunsnedroša laika posma beigšanu pieņemts, pamatojoties uz hidrometeoroloģisko prognozi – ir iestājies lietaināks un vēsāks laiks, kad ugunsgrēka izcelšanās un izplatīšanās iespēja mežā būtiski samazinās.

Latvijas narkotiku tirgu pārņem sintētiskie opioīdi. Narkotisko vielu heroīnu Latvijas atkarīgo vidū gandrīz pilnībā ir aizstājuši tā māksligie analogi jeb sintētiskie opioīdi. Viena no šīm māksligajām narkotikām ir pat 10 tūkstošu reižu stiprāka par heroīnu.

Krāpnieki izdomā arvien jaunas metodes. Krāpnieki izdomā aizvien jaunas metodes, kā izmānīt naudu no cilvēkiem. Policijā šādi iesniegumi jau ir ikdienas. Piemēram, pēdējās četrās dienās policija saņēmusi 42 iesniegumus un izkrāptās naudas apjoms ir vairāk nekā 415 tūkstoši euro. Gadijumos, ja ir izkrāpti finanšu līdzekļi, policija aicina nekavējoties sazināties ar savu banku, kā arī rakstīt iesniegumu Valsts policijā.

Pensijā saņem pusi no iepriekšējiem ienākumiem. Latvijas iedzīvotāji, aizejot pensijā, saņem tikai pusi no ienākumiem, kuri bija pirms pensionēšanās, liecina Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) dati. Arī Eiropā vidēji šis rādītājs nav īpaši lielāks. Ienākumu atvietojums, aizejot pensijā, Eiropā vidēji ir 59%, kas nozīmē, ka seniors pensijā saņem vien nedaudz vairāk par pusi no iepriekš saņemtajiem ikmēneša ienākumiem.

Meklē sadarbības iespējas ar Ukrainu. Straujīgi atkopjas Latvijas ekonomika, tomēr ir nozares, kas joprojām atpaliek no pirms Covid-19 pandēmijas līmeņa. Jau otro gadu samazinās pārvadāto kravu apjoms tranzīta nozare – gan pa dzelzceļu, gan terminālos un ostās. Lai meklētu jaunus klientus un galamērķus, pagājušajā nedēļā Ukrainā viesojās "Latvijas dzelzceļa" pārstāvji. Šī gada astoņos mēnešos "Latvijas dzelzceļš" pārvadājis 12,2 miljonus tonnu kravu, un tas ir par 20% mazāk nekā pērn.

Klūs siltāks. Šonedēļ laiks Latvijā klūs siltāks, nedēļas nogalē temperatūra var sasniegāt pat 25 grādus, liecina prognozes. Otrdien temperatūra pakāpsies līdz +15-20 grādiem, bet no trešdienas līdz svētdienai tā pēcpusdienās būs +18-23 grādu robežas. Debesis bieži būs diezgan mākoņainas, taču spīdēs arī saule. Nedēļas gaitā vietām nelieci lietus iespējams, bet pārsvarā laiks būs sauss. Naktis salnu vairs nebūs.

(Ziņas no interneta portāliem www.lsm.lv, www.nra.lv)

Mājas kafejnīcu dienas Balvu novadā

"Mājas kafejnīcu dienas" riko vasarā un agrā rudeni, parasti nedēļas nogalēs, aicinot doties pie konkrētiem saimniekiem, lai baudītu viņu viesmīlibu un nogaršotu vietējos ēdienus. Šāda tradīcija aizgūta no igauniem, kuri gatavo ēdienus un pasniedz tos netradicionālās vietās.

Siers un muzikāla atmosfēra

Ingrīda Zinkovska

"Mājas kafejnīcu dienās", kas notika 28. un 29. augustā, Baltinavas pagastā apmeklētājus laipni uzņēma "Siltumu" māju saimnieki. Viņi savai kafejnīcīai deva nosaukumu "Siers un muzikāla atmosfēra "Siltumos""", kas arī atbilda pasākuma būtībai.

"Siltumu" saimniece AIJA KEIŠA pazīstama kā tautas muzikante, kura muzicē Baltinavas pagasta etnogrāfiskajā ansamblī, darina skaistus rokdarbus un kopj piemājas daiļdārzu, kas ne reizi vien ieguvīs pagasta skaistākās un sakoptākās lauku sētas titulu. Iespēju robežas Aijai palīdz arī trīs viņas pieaugaše bērni - Austris, Agita un Arvils, kuri dzīvo un strādā Rīgā. Aijas māsa Anita Kaša ir prasmīga sieru sējēja. Ar saviem sieriem Anita sastopama tirdziņos gan Baltinavā, gan citviet Latvijā. Arī viņa dzīvo Baltinavas pagastā, netālu no Aijas. Mājas kafejnīcā māsas bija apvienojušas savas amata prasmes un talantus.

Sabiedrisko attiecību speciāliste MADARA SILĪŅĀ pastāstīja: "Aijas dēls Arvils Keišs viesiem izrādīja saimniecības 10 gadu laikā kopto daiļdārzu. Atraktīvais Arvils viesiem stāstīja arī par kurioziem gadījumiem ikdienas dzīvē, piemēram, kā, makšķerējot piemājas diķi zivis ar kartupeļu grozu, pašam par pārsteigumu izdevies noķert brangu lomu.

Izstāgājuši saimnieces daiļdārzu, viesi apskatīja māsu Aijas un Anitas un viņu mammas rokdarbu izstādi. Pēc saimniecības apskates apmeklētāji iestiprinājās ar saimnieku sarūpētajiem gardumiem, dziedāja līdzi dziesmām, ar prieku devās dejās latgaļu tautas mūzikas ritmu pavadībā. Viesiem un saimniekiem par prieku, ar akordeona spēli visus iepriecināja arī kāda kafejnīcas apmeklētāja no Ludzas, kura spēlēja jautrus meldījus burvīgai noskaņai.

Nelika garlaikoties. "Siltumu" saimniece Aija Keiša (no kreisās) nelika ciemiņiem garlaikoties.

Kafejnīcas apmeklētājiem muzikālu atmosfēru pasākuma laikā nodrošināja skanīgās Baltinavas pagasta etnogrāfiskā ansambla sievas, enerģiskie brāļi Toms un Eduards Buraveci, kā arī "Siltumu" saimniece Aija Keiša ar skaisto balsi un atraktīvo akordeona spēli. Muzikantu pulkam pievienojās arī tautas muzikants Dainis no Salnavas ar savu akordeonu. Kafejnīcas apmeklētāji iestiprinājās ar saimnieku sarūpētajiem gardumiem, dziedāja līdzi dziesmām, ar prieku devās dejās latgaļu tautas mūzikas ritmu pavadībā. Viesiem un saimniekiem par prieku, ar akordeona spēli visus iepriecināja arī kāda kafejnīcas apmeklētāja no Ludzas, kura spēlēja jautrus meldījus burvīgai noskaņai.

Saimnieki apmeklētājiem sagādāja arī pārsteigumu - loteriju, kurā katrs dalībnieks saņēma vērtīgas balvas: ievārījuma un medus burciņas, pirtsslotiņas, Aijas pērļotās brošas, labumus no dārza un Anitas garšīgos sierus."

Kartupeļu pankūkas, putra un vēl

Maruta Sprudzāne

Mājas kafejnīca notika arī Medņevā pie SKAIDRĪTES ŠAICĀNES, pie kuras sestdienas pēcpusdienā iegriežās ne mazāk par pieciem desmitiem cilvēku.

Lauku sēta šeit vienmēr bijusi sakopta un puķēm koša, šoreiz pagalmu rotāja vēl liela telts un vairākas kurtuves, lai gatavotu siltus ēdienus. Mājas rosījās arī Skaidrites bērni, abi znoti, kopīgi domājot par ēdienu izvēli un ciemiņu uzņemšanu. Pie plīts darbiem bija likts arī dzīvesbiedrs Antons, kurš cepa kraukšķīgas kartupeļu pankūkas. Bija sarūpēts tirdzniecības galds, kur acis piesaistīja mājas sieri, kūpināts lasis un vēl citi pašu gatavoti produkti. Kafejnīcas noskaņu paspilgtināja Medņevas etnogrāfiskā ansambla un "Atzeles" dalībnieces no Vilakas, kā arī lustīgie ermoņiku spēlētāji Nikolajs, Alfrēds un Dainis.

Ciemīni atpūšas. Ceļu uz Medņevu mēroja ne tikai Balvu puses cilvēki, bet arī tālāki ciemiņi. Viktors ar sievas kundzi atbraucis no Siguldas, jo viņiem ļoti patīk šīs viesmīligās mājas, kas iepazītas jau agrāk. Pirmo reizi pie Skaidrites pabija Selita no Kārsavas (foto).

Viņai ir īpatnējs vārds, un pati zina, ka Latvijā esot 18 Selitas. "Esmu pati vecākā šī vārda īpašniece, bet jaunākajai ir 8 gadi. Man ir skaists, rets vārds, priečājos par to, taču vārdadienās gan nav," pati smeja.

Putra būs gatava. Skaidrite aizvien radusi būt viesmīliga, taču atzīst, ka piekrist šādam pasākumam, uzņemot nepazīstamus cilvēkus, tomēr ir liela drosme, jo ir ļoti daudz darba. Labi, ka ir daudz mājinieku, kuri palīdz. Sarīvēti lielie kartupeļi pankūkām, gatavojas grūbu putra ar gaļu un sīpoliem, būs arī šašliks, klāt vēl cepti kartupeļi un kāposti.

Lustīgi! Ja skan mūzika, jādanco! Ciemīnu grupa no Balviem ar Dzintru priekšgalā bija sarūpējusi arī pārsteigumu – lielu, greznu torti. Šim domubiedru pulciņam ļoti patīk apmeklēt muzikālas izklaides, kur var satikt jautrus ļaudis.

Foto: Madara Silīņa

Foto - M. Sprudzāne

Foto - M. Sprudzāne

Kā vērtējat Ministru kabineta rīkojumu par valsts valodas stiprināšanu?
Viedokļi

Valoda ar katru gadu tiek vairāk noplicināta

ANNA KRĒMANE, bijusī latviešu valodas skolotāja

Izlasot Ministru kabineta 25.augusta rīkojumu "Par Valsts valodas politikas pamatnostādnēm 2021.-2027.gadam", radās pārdomas. Pirmkārt, iepriecinoši, ka valsts valodas lietotāji skaits palielinās, otrkārt, Izglītības un zinātnes

Latgaliskūs

ILGA ŠUPLINSKA, 13. Saeimys naatkareiguo deputate

Byudama izgleiteibys izsynutnis ministre, sajēmu aizruodejumus, ka mož viereibys veļteju latgalīšu vaicuoju rysynuošonai i ka muns pamata aizdavums beja īvist kai obligatū viceibu priškmatu latgalīšu volūdu školuos. Par tū ituo naleluo roksta mierkis ir paruodeit, kas izdareits itamūs divarpus godūs i kas juodora, lai išuoktu lītys naapsastuo.

Bet pošā suokumā nalela atkuope. 2011. godā tyka panuokts, ka tautskaitē īkļauvaicuoju: kaidu volūdu / volūdys paveidu jius lītojīt sātā, tai tyka iģuti dati, ka latgalīšu volūdu lītoj 8,8% (~165 000) Latvejis īdzēvuotuoju. Itys fakts ļuove pavierzēt iz prišku daudzu vaicuoju, tymā skaitā latgalīšu volūdys īnuokšonu medejūs. Tok, lai panuoktu, ka itys vaicuoju ir īkļauts tautskaitē, paguoja gods sarakstē ar atbildeigajom ministrejom i valdeibū. Tymā laikā kūpā ar Juri Viljumu bejom valdē Latvejis Regionalūs i mozuok lītuotūs volūdys valdē, kū vadeja līvs Jānis Mednis. Gods, lai puorlīcnuotu, ka īrokstam juobyut, navys kai opcejai cīts, bet īraksteitam ari latvīšu/latgalīšu vuordam.

Nu tuo laika daudzys lītys ir drupynuotys, tū veicynoja ari Latgolys kongresi 2012. i 2017.godā. Cyta storpā, obūs beju organizatore,

ministrijai uzdots sekot, kā tiek pildits rīkojums. Tas nozīmē, ka izglītības un valsts iestādēs pievērsīs lielāku uzmanību latviešu valodai un pildīs valsts valodas likuma 23.punktu, kurā teikts, ka oficiālajā sazinā latviešu valoda liejotama, ievērojot spēkā esošās literārās valodas normas.

Kā ir iekārtējā? Oficiālajā sazinā ir daudz valodas neveiklību, kļūdu. Man šķiet, ka latviešu valoda ar katru gadu tiek aizvien vairāk noplicināta. Mani priečē, ka skolēniem ir labi sasniegumi valsts pārbaudes darbos svešvalodās. Ari mūsu mazpilsētā, ne tikai Rīgā, ir dzirdēts, ka jaunieši bieži vien sazinā angļu valodā. Un atbilde, ka tā ir vienkāršak un vieglāk. Valsts amatpersonas, lektori uzstājoties arvien biežāk izsaka replikas angļu valodā, ko ne visi saprot. Uzrunās tiek lietoti vārdi, kas rada pārpratumus un neizpratni.

Skolā vairs nestrādāju, bet ir saskare ar skolēniem, kuri dažkārt lūdz palīdzību. Redzu, ka zināšanu līmenis ir strauji krities. Jaunieši nezina vārdu nozīmes, piemēram, kas ir cīnis, svētelis. Pareizrakstība stipri vien pieklībo, piemēram, vārds 'tāpat' jāraksta kopā, bet raksta šķirti, 'nevajag' vietā raksta 'nevaig', darbības vārds 'lūzt' tagadnes formā jāraksta 'lūst'. Uzkrītoši

daudz valodas lietotāji raksta 'gribās', 'liekās', kaut gan tie jāraksta ar īso 'a'.

Zinību dienā vārds 'skolnieki' tika lietots itin bieži. Vārds ir pareizs, ja tiek attiecīts uz audzēkņiem (zēniem), bet skolēni ir zēni un meitenes. Tā var saprast, ka mācīties sāka tikai zēni. Ari vārds 'izglītojamie' sagādā problēmas, jo datīvā jābūt formai 'izglītojamajiem', nevis 'izglītojamiem'.

Balvos var dzirdēt vārdu 'mums' vietā 'mūsiem', 'jums' - 'jūsiem'. Vārds 'pašreiz' reti kad tiek lietots pareizi, biežāk skan 'patreiz'. 'Tūkstoš' vai 'tūkstotis' vietā saka 'tūkstots'. Un kas notiek ar vārdiem 'nākt' un 'sēdēt'? Tik bieži skan 'nākat' un 'sēziet'. Pareizi ir 'nāciet' un 'sēdēt'. Pavēles izteiksmes darbības vārdi tiek lietoti kā īstenības izteiksmē. Piemēram, 'gribiet ēst', 'esat taču pieklājīgi'. Pareizi - 'vai gribat ēst', 'esiet pieklājīgi'! Presē var izlasīt teikumus 'pateicoties pandēmijai', bet pandēmijai nevar pateikties, pareizi ir 'pandēmijas dēl', bet citi raksta vai runā 'dēl' pandēmijas', pareizi - 'pandēmijas dēl'. Teikumu sāk - 'par cik lija lietus', pareizi ir - 'tā kā lija lietus'.

Diemžēl arvien mazāk tiek pievērsta uzmanība pareizrakstībai. Pieturīmes liek tā, kā pašam rakstītājam šķiet pareizi.

vaicuoju vierzeiba

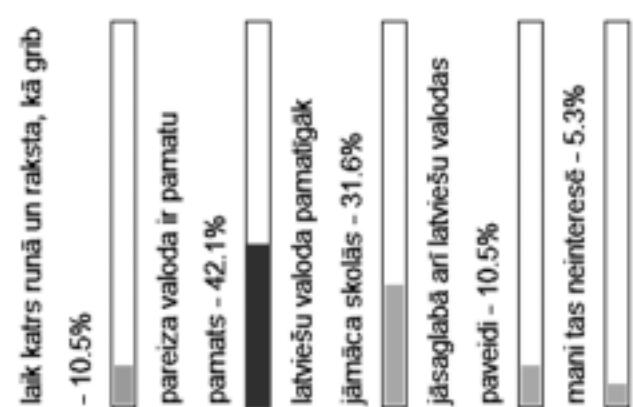
puorvājdis īsaver pīduovuotajā valsts volūdys politikys realizēšonys planā i pauž sovu nūstuoju, lai budžeta leidzekli, kas teik pišķerti latgalīšu volūdys atteisteibai, ir adekvati vysmoz tautskaitē nūruodeitajam volūdys lituotuoju skaitam.

Eistineibā itys laiks ir izmontuots, lai nūvārstu sevkurus formalus īmaslus tam, ka volūdys apvuiceibai tryukst standarta, programys, vuiceibu leidzekļu, školuotuoju... Tok izgleiteibys nasakuortuoteiba kūpumā i nūjemšona nu omota nav ļuovuse salikt punktus iz 'i', lai padareitais bytu razdams i saprūtams ari plāsuokai sabīdreibis dajai.

Partū ir svareigi īsasaisteit i paust sovu attīksmi, saprūtūt, ka, īsastuojūt par latgalīšu volūdu školā, mes īsastuojam par spieceigys (ar sakņu, vierteibu i pošaspīni) personeibys veiduošonu. Latgalīšu volūdys, literaturys i kultury viesturis školuotuoju asociaceja ituo goda augustā ir sajiemuse finansejumu nu VKKF, lai kotrā Latgolys nūvōdā nūdrūsynuotu latgalīšu volūdys apvuiceibu vysmoz vīnā školā. 26.septembrī Latgalīšu kultury bīdreiba sadarbeibā ar Latvejis Nacionaluos kultury centru reikoj seminaru par Latgolys kulturidentitatis vai- cūojumim tiši izgleiteibā, turpynoju izskaidrošonys dorbu sabīdreibā i valdeibā. I da 20.septembrīm sevkurs ir aicynuots pīteikt izcyluokū školuotuoju N.Rancāna bolvai,

Aptaujas rezultāti "Vaduguns" mājas lapā www.vaduguns.lv

Kā vērtējat Ministru kabineta rīkojumu par valsts valodas stiprināšanu?

Fakti

- Šī gada 25.augustā izdots Ministru kabineta rīkojums Nr.601 par Valsts valodas politikas pamatnostādnēm 2021.-2027.gadam. Tajā teikts, ka valsts valodas politikas virsmērķis 2021.-2027. gadam ir nodrošināt latviešu valodas kā vienīgās konstitucionālī noteiktās valsts valodas ilgtspēju, tās lietojumu visās sabiedrības darbības jomās, sekmējot valodas izpēti un valodas resursu attīstību un digitalizāciju, stiprinot sabiedrības līdzdalību un individuālo atbilstību valsts valodas politikas īstenošanā.

- Tāpat viens no mērķiem ir nodrošināt vēsturisko latviešu valodas paveidu - latgaliešu rakstu valodas attīstību, kā arī libiešu valodas saglabāšanu.

sokut pateiceibys vuordus tim, kas par latgaliskajom vierteibom ryupejās kasdinā.

Nui, grybātūs, ka procesi nūteik dreizuok, tok procesi par školu teikla sakuortuošonu voi vakcinaceju nalicynoj, ka obligatums ir izeja i garanteja ilgtspiegai. Vajadzeibū i ītekmi ilgtermēnā ir juosaprūt kotram atsevišķi. Tai tūs ir ar latgalīšu volūdu. Mes bīži viņ nūviertejom procesu, volūdu voi cylvāku, kod tūs vairs nav mums sūpluok. Tod tān varim pīruodeit, ka asam gotovi vuicēt i dzievut santāvu volūdā.

Viedokļus uzklasīja I.Zinkovska

Pasākums "Satiec savu meistarū!"

Palīdz saglabāt senās prasmes

Septembra sākumā Latvijā jau trīspadsmito reizi notika vērienīgākais tradicionālo prasmju apgūšanas pasākums "Satiec savu meistarū!". Šajās dienās 97 vietās bija iespēja satikt vairāk nekā 150 dažādus amata meistarus. Pasākuma būtība ir plašākai sabiedrībai vēstīt par cilvēkiem, viņu zināšanām un prasmēm, kas saglabātas un pārmantotas no paaudzes paaudzē.

Balvu novadā pie sevis aicināja Bērzpils audējas, piedāvājot meistarklases saietu namā pie trīs stellēm, Balvu Novada muzejā interesenti varēja noskatīties filmu "Vāpes dziesma" par Latgales podniekiem Jolantu un Valdi Dundeniekiem, bet Baltinavas etnogrāfiskā ansambļa pirmsākumu dziesmu pūra izzināšana muzejā epidemioloģiskās situācijas dēļ nenotika. Baltinavas meistares savas prasmes rādīja Tautas tērpā centrā "Senā klēts". "Pasākums "Satiec savu meistarū" ik gadu ir brīnišķīga iespēja gan lieliem, gan maziem dalībniekiem klātienē atklāt, iepazīt, vērot un izmēģināt dažādas amata prasmes. Tautas lietišķās mākslas meistari darbojas katru dienu visa gada garumā, bet šis pasākums sniedz ieskatu tajā daudzveidībā, meistarībā un bagātībā, kas mums ir visapkārt," uzskata Tautas lietišķās mākslas eksperte Linda Rubena. Tautas daiļamata meistare Iveta Gabrāne ir gandarīta, ka baltinaviešus aicina uz "Seno klēti" Rīgā. "Bija prieks beidzot satikt tādas pazīstamas sava amata meistares, adītājas kā Baiba Pilāne, Sandra Lismane, Skārleta Mežale, Antra Cildermane-Gigule, Anda Mazvērsite, Inga Līvjaka. Tradicionālo muzicēšanu rādīja Aija Keiša un Eduards Buravecs. Visām līdzi bija cimdi, kurus pašlaik adām vai kas nesen noadīti. Apmainījāmies katra ar savu pieredzi," stāsta Iveta Gabrāne, piebilstot, ka par šo tradīciju un atkalsatikšanos ir ļoti priečīga. Bērzpils pagasta kultūras dzīves vadītāji Annai Krivišai ir ideja sarīkot izstādi, kur katrai segai ir gan nosaukums, gan īpaši piemeklētas dzejrindas.

Par cimdu adišanas tradīcijām, rakstiem Rīgā stāstīja un praktiski darbojās baltinaviete Anita Kaša. "Bija ļoti jauks pasākums. Mums bija savi muzikanti, lai radītu svētku atmosfēru. Katrai adītājai līdzi bija savi cimdi, lai ar to darināšanu dalitos ar citiem. Es biju paņēmusi biezos dubultniekus, par kuriem citas adītājas teica, ka ar tādiem rokas nesals visaukstākajā dienā. Tie ir darba cimdi - ar tādiem ziemā agrāk zirgu grožus turēja," stāsta Anita. Viņai savulaik kāds cilvēks pasutījis cimdu ar bārkstīm no iekšpusēs. "Mēģināju eksperimentēt. Zvanīju vecākām adītājām uz blakus pagastiem. Ne Salnavā, ne Upītē, ne Briežuciemā tādi cimdi nevienai nebija adīti. Neatradu arī žurnālos. Adit ir viegli, ja raksts priekšā uzziņēts. Šoreiz visu vajadzēja izdomāt un izprast pašai. Noadīju, paņēmu līdzi uz Rīgu. Pieredzējušās adītājas tagad mēģinās radīt ko līdzīgu un atrādīs citām nākamajām tikšanās reizē. Parādīju vairākus variantus, kā to darīt," saka Anita.

Bērzpils saietu namā. Audējas sapulcējās pie pirmā, visām kopīgi austā draudzības paklāja. "Lūk, šis ir mans posmiņš!" viņas rādīja viena otrai sava auduma vietu. Tekstilmateriālu dizaina jeb audēju pulciņa vadītāja Ilga Lazdiņa atklāja, ka visas kopīgi strādās pie sarkanā paklāja aušanas, kuru varēs izmantot svinīgos brīžos. "Plānojam aust 15 metrus garu paklāju. Tagad meklējam sarkanās krāsas drēbes, no kurām griezt un sagatavot lupatu kamolišus. Gribam šo darbu pabeigt līdz valsts svētkiem, 18.novembrim. Šobrīd esam septiņas audējas - es, Renāte Ākule, Biruta Bogdane, Elza Šodnaka, Lolita Sergeviča, Gunta Spridzāne, bija arī Madara Žīgure," stāsta Ilga. Viņa parāda trīs stelles, kurās sievas strādā, bet vēl plānots kādā telpā novietot lielās, no Kārsavas atvestās stelles, kurās ir sapnis aust tautas tērpā svārkus. "Tas gan vēl jāmācās. Šobrīd aužam girdas paklājus, izmēģinām arī citus darbus - mazas galda sedziņas, paliktnišus. Lielākais darbs ir sagatavot aušanas materiālu, un to visbiežāk mēs darām mājās, tad uz saietu namu līdzi nemam kamolišus," atklāj aušanas pulciņa vadītāja.

Sniedz muzikālo pasākuma baudījumu. Par to parūpējās Aurēlija Rancāne, Aija Keiša, Aīda Rancāne un Eduards Buravecs.

Cimdu raksti tik dažādi. Tilžēniete Ilga Medne (no kreisās) un Tautas lietišķās mākslas studijas "Irbi" vadītāja Baiba Pilāne ne tikai apbrīnoja citu cimdu adišanas meistarū darbus, bet parādīja arī savējos.

Lolita Sergeviča auž ar prieku. "Lai arī senāk biju audusi, tā pa īstam iemācījos tikai tad, kad šeit uzlikā pirmās stelles. Ja agrāk man tikai bija jāmin un jādarbojas ar saiveni, tagad protu krieti vairāk - mani mācīja Irēna Kindzule. Nu audīsim sarkanu paklāju un uz tā aicināsim ciemiņus un goda viesus," saka Lolita.

Gan sev, gan dāvanām. Kad Renāte Ākule atrāca strādāt uz saietu namu, visas jau auda. "Stāvēju, skatījos un ļoti iepatīkās. Lūk, cik šim audumam spilgtas krāsas kā varavīksnei, būs jau noausti vairāk nekā divi metri. Es meklēju vecas drēbes, tagad zinu, ka labāk der trikotāžas materiāls. Bieži vien saviem darbiem piemeklēju nosaukumus. Piemēram, viens audums bija nosaukts par "Ābelziedu", to pārdevu," saka Renāte.

Pie mums brauc revizors

Novada vadība iepazīst Krišjāņus

Maruta Sprudzāne

Turpinās Balvu novada pašvaldības vadības četru cilvēku sastāvā izbraucieni uz pagastiem. Augusta nogalē viņi mēroja ceļu uz pašu tālāko novada pagastu – Krišjāniem – un tikās ar pagasta pārvaldnieci Ivetu Socku-Puisāni.

2018. gada jūnijā izskanēja pēdējais Bērzpils vidusskolas Krišjāņu filiāles izlaidums ar divām absolventēm, un skoliņu slēdza. Šogad nodarbinās skolas nama apakšējā stāvā aizvadis deviņi pirmsskolas grupiņas bērni, kur jaunākais ir divgadnieks. Strādā divas audzinātājas, auklīte, pavāre un apkopēja. Pirmais stāvs ir skaisti iekārtots, bet augšējā valda tukšums. Pagasta pārvaldniece rosinājums, - padomāt, ko ar šim telpām darīt nākotnē. Varbūt te varētu pārcelt visas iestādes, ambulanci ar atsevišķu ieeju ieskaitot? Priece, ka vismaz daļu skolas bijušo telpu patlaban veiksmīgi apsaimnieko brīvdienu māju "Noras" saimnieki. Par skolas ēkas saimnieciskajiem darbiem rūpējas vietējais pagasts, bet pamatīgas galvassāpes sagādā vecā ūdensvada sistēmu, kas bieži jāremontē. Pavisam bēdigā izskatā ir skolas katlu māja.

Tautas nams līdz ar kultūras pasākumu organizatori Inesi Kalniņu ienācējus sagaida gaišā noskaņā. Izrādot telpas, akcentē labierīcības un ūdens pieejamību, kas beidzot pēc ilgiem gadiem te ierīkoti. Namā vasarīga noskaņa ienākusi arī līdz ar Nikolaja Gorkina taureņu fotokolekciju, ko atdāvinājusi dzīvesbiedre Edite.

Iespēju robežās, iestādot zaļumus un puķu dekorus, pagastā pārvēršas āra teritorija. Vides sakārtošana, protams, nav vienas dienas darbs, uzsver pārvaldniece. Pagastā dzīvokļa telpās iekārtots feldšeru punkts, un liels prieks, ka regulāri te brauc un strādā atsaucīga feldšerīte, bet divreiz mēnesi strādā arī ģimenes ārste. Patlaban punktu papildina ar jaunām mēbelēm. Pēc kāda laika būs telpa vēl vienam pakalpojumam, kur strādās frizeri. Aizvien redzeslokā jāturi ceļu sakārtošana, vajadzētu iekārtot peldvietu, lai bērniem ir vasaras prieki, uzmanību prasa namu vienmērīga apsilde, saasinās arī apkures tarifu jautājums, jo līdzšinējā summa šos izdevumus vairs nenosedz. Vajadzētu uzlabot transportu skolēnu pārvadājumiem. Pagasta vadība ikdienā saskaras ar dažādām problēmām. Raizes sagādā arī krautuves ceļa malās, kur brauc un strādā lielā tehnika, atstājot smagsvara pēdas, tādējādi sabojājot un piedrazojot grāvju. Rodas jautājums, - kam un kā jāsaskaņo šie darbi, lai ieviestu kārtību?

Skarba patiesība. Novada vadība nokāpa lejup, lai redzētu, kāda izskatās katlu māja, no kuras apkurina bijušās skolas namu.

Fakti par Krišjāņu pagastu

- Kopējā platība - 71,1 km².
- Iedzīvotāju skaits - 347.
- Pagasta pārvalde strādā 16 darbinieki (vēl 4 kurinātāji sezonas laikā). 5 darbiniekim ir pilna slodze (2 kurinātāji).
- Pagastā ir 51 pašvaldības dzīvoklis, komunālos pakalpojumus apmaksā 44 dzīvokļu īrnieki (6 ir iestādes, 1 - tukšs), centrālajam ūdensvadam pieslēgtas arī 19 privātmājas.
- Maksājumu parāda summa - 3625,14 euro, ilgstošie – 14 parādnieki. Lielākā parāda summa ir personām, kuras pagastā vairs nedzīvo.

Pašvaldības rūpe. Krišjānos pašvaldībai pieder 51 dzīvoklis, viens stāv tukšs. Pārvaldniece šo īpašumu raksturo gan kā prieku, gan arī tādu, kas sagādā rūpes. Patīkami, ka pagasta centrā slejas vairāk dzīvokļu mājas ar sakoptu apkārti, no tām nerēgojas skursteni, iedzīvotāji saņem pakalpojumus, kas atvieglo sadzīvi. Taču nami ir arī jāapkurina un par tiem jārūpējas. Kāda dzīvokļa saimniecei ilgstoši pa sienu sūcas mitrums. Notikušas konsultācijas ar Balvu speciālistu, labots jumts, aiztaisīti caurumi, jāvēro situācija turpmāk, lai zinātu, vai problēma novērsta pilnībā.

Grāmatu pasaule. Novada vadība paciemojās Krišjānu vietējā bibliotēkā, kur Sanita Sinele pārsteidza ar nelielu konkursiņu un veiksmniekiem iedāvināja garšīgas balvas.

Avārijas stāvoklis. Pagastā ir divas dzīvošanai nederīgas divstāvu mājas: viena - centrā, otra - Mežupē. Abas tukšas, avārijas stāvokļi. Pavisam briesmīgi izskatās kādreiz apdzīvotais divstāvu nams "Laimā". Dažas durvis ir vaļā un liecina, ka laiku pa laikam kāds tur iegriežas un, iespējams, pat pārnakšņo.

Malkas krājumi. Pagastā sarūpēti vajadzīgie malkas krājumi apkures sezonai, - pavisam 800 kubikmetri, ieskaitot skolas ēkai vajadzīgo. Malka ir kārtīgi sakrauta, sagriezta un apsegta. Pagasta pārvaldes vadītāja Iveta Socka-Puisāne (priekšplānā no kreisās) ar Balvu novada domes priekšsēdētāja vietnieci Sandru Kapteini, izpilddirektori Dainu Tutiņu un izpilddirektore vietniekiem Tamāru Locāni un Jāni Bubnovu.

Notekūdeņu attirišanas iekārtas. Elektrība te ir pieslēgta, bet vēl jāsakārto sūkņu mājiņa, lai ir drosas durvis un logi, kā arī jāieliek sūkņi un vannā aeratori. Pagaidām netirie ūdeņi ieplūst abos nosēddīkos un tālāk aiziet novadgrāvī. Vides speciālisti tur uzmanības lokā šo objektu un regulāri brauc pārbaudēs.

Foto - A.Kirsanovs

Īsumā

Sācies jauns darba cēliens

Balvu novadā 2021./2022. mācību gadu, kā informē Izglītības, kultūras un sporta pārvaldes vadītāja Inta Kalva, uzsāka 19 vispārējās izglītības iestādes:

- 2 valsts ģimnāzijas;
- 5 vidusskolas, tajā skaitā viena īsteno arī profesionālās izglītības programmas;
- 5 pamatskolas;
- 1 sākumskola;
- 6 pirmsskolas izglītības iestādes.

7 novada skolās ir arī pirmsskolas izglītības grupas.

Kopā novada skolās 1. septembrī mācības uzsāka 1939 skolēni, tai skaitā 166 pirmklasnieki. Novada izglītības iestādēs obligāto pirmsskolas izglītību apgūst 166 sešgadīgie bērni.

11 novada skolās īsteno speciālās izglītības programmas, kuras apgūst 108 skolēni: programmu izglītojamajiem ar mācīšanās traucējumiem - 59; ar garīgās veseļības traucējumiem - 2; ar garīgās attīstības traucējumiem - 34; ar smagiem garīgās attīstības traucējumiem - 13.

Zaļā klase āra nodarbībām

Foto - A. Kirsanova

Eglaines pamatskolā līdz ar jauno mācību gadu atvērtā āra zaļā klase. Zinību dienas svinīgajā pasākumā skolas direktore Ilze Burka atzina, ka zaļajā klasē varēs notikt mācību stundas, pulciņu nodarbības un ārpusstundu aktivitātes.

Ekskursija grāmatu lasītājiem

Augusta nogalē Tilžas pagasta bibliotekas "Bērnu/ jauniešu/vecāku žūrijas" lasīšanas eksperti iepazina Balvu novadu. Apmeklēja Balvu Centrālo bibliotēku, kur bibliotekāre Dīāna Krampuža bija sagatavojuusi interesantas spēles, lai pārbaudītu lasītāju zināšanas par Latviju, grāmatu autoriem un ilustratoriem. Balvu novada muzejā grāmatu lasītāji iepazīna muzeja kolekciju, apguva dažādas senču prasmes un aplūkoja Ilmāra Medinieka personālizstādi. Lasīšanas eksperti brīnišķīgi pavadīja laiku braucienā pa Balvu ezeru uz plosta "Vilnītis", iepazīnējot arī pasaulei saimniecībā - rančo "Ozolmājas", kur piedāvāja iespēju pabarot kazas, aitas un samīlot trusīšus. "Ekskursijas noslēgumā apciemojām "Silenieku skolu". Bērniem notika radošā darbnīca, kurā kopīgi gatavojām dažādas sviestmaizes. Paldies visiem iestāžu darbiniekiem un apskates objektu īpašniekiem par jauko uzņemšanu! Ekskursija pie dabas izdevās," pārliecināta bibliotekas vadītāja Ilze Pugača.

Foto - no personīgā arhīva

Braucienā uz plosta. Grāmatu lasītāji Arvis un Madara Pugači.

Saruna ar skolotāju

Skolai saka ar dievas

Dzīvē viss mainās – cits pirmoreiz ver skolas durvis, bet cits saka paldies par kopā pavadītiem gadiem. Arī Žiguru pamatskolas skolotāja, bijusi direktore SVETLANA ROMĀNE par skolu runā pagātnes formā, jo devusies pelnītā atpūtā.

Kā pavadījāt 1. septembri?

-Mājās. Uz skolu negāju. 31.augustā jau kolēgiem pateicu ar dievas. Zinību dienā pasēdēju pie kafijas tases ar pensiņatājām skolotājām, ar kurām savulaik kopā strādāju. Pirmo gadu šajā datumā biju bez skolas. Vai negribējās uz skolu? Nē, negribējās, jo pusgadu jau sevi iekšēji gatavoju šim notikumam, lai nebūtu lieki jāpārdzīvo. Un tagad, Covid apstākļos, šķiet, labāk mazāk uzturēties cilvēku sabiedrībā.

Kādi bijuši Jūsu darba gadi?

-Visādi gāja. Var teikt, ka bez dažām dienām darbam izglītības jomā esmu atdevusi 50 savas dzīves gadus. Pastrādāju krietni. Sākot strādāt, saņēmu Izglītības nodaļas vadītājas Lilijs Baunes atbalstu, vēlāk – arī Augusta Voikas. Paldies viņiem! Mūsu darbu skolā parasti augstu vērtēja. Tas bija ne tikai mans, bet visa kolektīva noelpns.

Kāpēc izvēlējāties apgūt skolotājas profesiju?

-Mācoties skolā, jau pēc mācību stundām ar draugiem iejutāmies skolēnos un skolotājos, spēlējām skolu. Tā dzīvē sanāca, ka izvēlējos pedagoģa profesiju. Vēl nestudēju pedagoģiju, kad mani jau palūdzā vadīt dažas stundas skolā. Sapratu, ka man šis darbs patīk. Neklātienē studēju Pleskavas Pedagoģiskajā institūtā. Skolā mācīju matemātiku. Kad krievu plūsmā skolā izzuda, sāku mācīt fiziku. Papildināju zināšanas kursos Rīgā.

Bijāt aktīva skolniece skolas gados?

-Jā, tā var teikt. Vidusskolā klasesbiedri mani izvirzīja par komjauniešu organizācijas vadītāju. Skolā sāku strādāt kā pionieru vadītāja, patika organizēt dažādus pasākumus.

Viegli bija strādāt par skolas direktori?

-Direktores amatā aizvadīti aptuveni 35 gadi. Agrāk, šķiet, būt par direktori bija vieglāk nekā tagad. Saimnieciskos jautājumus palīdzēja risināt "Žiguru MRS". Vieglāku direktora darbu dara kolektīva atbalsts, man tāds bija. Kolektīvs mums skolā bija labs. Jā, biju prasīga un stingra, to arī kolēgi atzina, bet arī taisnīga. Nekad neteicu – darīsim tā, kā es gribu. Kopā lēmām, runājām, kāpēc un kādu darbu darīsim. Vadītājam jābūt stingram. Skolēniem jāiemāca ne tikai zināšanas, bet arī prasības un atbildība, nevis, kā tagad – skolotājiem ir atbildība, bet skolēniem nav. Tas varbūt arī bija viens no iemesliem, kāpēc izvēlējos iet projām no darba. Aizvadītājā mācību gadā attīlināti mācījumi skolēniem fiziku, informātiku un datoriku. Bija grūti.

Kādu vēl mācību priekšmetu stundas vadījāt skolā?

-Kādreiz mācīju latviešu valodu sākumskolas krievu plūsmas klasēs, savukārt latviešu plūsmas klasēs – krievu valodu. Pat vēsturi kādu laiku pasniedzu, bet pārsvarā vadīju matemātikas, fizikas un informātikas mācību stundas. Man patīk darbs ar datoru. Ja būtu jaunāka, izvēlētos strādāt ar datoriem.

Kas skolā patika, sagādāja gandarijumu?

-Skolā patika mācīt bērnus, un bija patīkama sajūta, ka izdevās viņiem kaut ko iemācīt. Atklāti sakot, agrāk bērniem bija lielāka interese par mācībām. Patika darbs ar cilvēkiem, skolā vienmēr bija kas jauns – skolēni, pasākumi, dažādas aktivitātes. Komunikācija ar skolēniem, viņu vecākiem un kolēgiem dienas darīja krāsainas un patīkamas. Īpašu konfliktu ar skolēnu vecākiem nebija, esmu pateicīga viņiem par sapratni un atbalstu. Nebija tā, ka no Rīgas kāds brauktu palīdzēt risināt konfliktus.

Esat ansamblja "Ivuški" kolektīva vadītāja. Dziedāt patika jau bērnībā?

-Neteiktu, ka bērnībā daudz dziedāju. Interese par dziedāšanu vairāk radās kultūras nama vadītājas ietekmē, arī tāpēc, ka vienkārši gribējās padziedāt krievu dziesmas. Nākamgad ansamblim "Ivuški" būs 15 gadi, kopš esam kopā. Sākumā domājām padziedāt sev par prieku, tad pamazām atsaucāmies līgumam uzstāties publikas priekšā. Augustā ar kolektīvu pabijām mazakumtautību festivālu Jelgavā, cepām tur plānās pankūkas, kas bija ļoti pieprasītas.

Kādiem valaspriekiem tagad atlikis vairāk laika?

-Varēšu vairāk laika veltīt mājas apkārtnes sakopšanai, puķu dobu sakārtošanai. Mājās vajadzētu nelielu remontu,

Foto - no personīgā arhīva

Pelnītā atpūtā. "Kolēgiem teicu, ka tagad viņi var mani apskauzt, bet es viņus gan neapskaužu, jo darbs skolotājiem ir grūts. Piemēram, saistībā ar Covid-19 skolotājiem palielinājies darba apjoms, kas nav viņu tiešais pienākums," teic Svetlana Romāne.

lai būtu skaisti un patīkami. No mācību jautājumiem arī neaiziešu, jo divi mani mazbērni vēl ir skolēni. Divi lielākie jau strādā.

Žiguri ir Jūsu dzimtā vieta. Nav bijusi vēlešanās kādreiz mainīt dzīvesvietu?

-Tēvs Žiguros ieradās 1948.gadā, lai apsaimniekotu mežu. "Žiguru MRS" vēl toreiz nebija, viņš strādāja izveidotajā meža punktā. Šeit esmu dzimusi un pavadijusi lielāko daļu mūža. Jaunībā pieļāvu domu par dzīvesvietas maiņu, bet vēlākos gados nē, jo izveidojās gímene un abiem bija darbs.

Vai, strādājot skolā, saņēmāt atbalstu no savas ģimenes?

-Ģimene man bija diezgan liels atbalsts. Paldies, ka viņi pieņēma manu darbu, palīdzēja risināt dažādus jautājumus. Vīrs bieži vien palīdzēja saimnieciskajos darbos skolā. Nebija jau tā, ka skolas darbā nebūtu problēmu. Vīrs kādreiz teica, lai problēmas atstāju skolā, lai nenesu tās uz māju. Bērni – meita un dēls – dzīvo Rīgā. Meita strādā par angļu valodas skolotāju Mežciema pamatskolā, dēls strādā iekšlietu jomā. Ja būtu pienācīgs darbs Žiguros, iespējams, bērni būtu palikuši dzīvot dzīmtajā pusē. Īpaši meita gribēja palikt šeit dzīvot. Mana vēlešanās ir, lai skola Žiguros saglabājas, bet nezinu, kā būs tālāk, jo bērnu ir maz.

Kā vērtējat pārmaiņas un prasības, ar kurām jāsastopas skolotājiem savā darbā?

-To, kas šobrīd notiek izglītības sistēmā, var nosaukt vienā vārdā – ārprāts. Izskatās, ka Izglītības un zinātnes ministrijai nav savas koncepcijas un redzējuma – kaut ko paķer no vienas un otras valsts, mētājamies no viena grāvja otrā. Lai ieviestu skolās kompetenču pieejumu, vajadzīgi materiāli, bet to nav. Ja grib ko ieviest, vajag arī atbilstošu materiālo bāzi. Pagaidām viss ir uz skolotāju pleciem – paši meklē materiālus un māca. Pārmaiņas ved uz to, ka bērniem trūkst zināšanu. Ir jābūt lietām, kas skolēniem jādara obligāti, nevis tikai to, kas patīk. Mācības skolēni bieži vien nerēdz perspektīvu, jo trūkst darba iespēju. Lai aizbrauktu uz ārzemēm lasīt ogas, īpaša izglītība nav vajadzīga. Tas ir skumji, ka jaunatne aizbrauc prom. Žiguri kādreiz bija kā pilsētas ciemats – te cēla mājas, radīja darbavietas. Tagad ir tā, ka grib strādāt, bet darba nav.

Kādas atmiņas, domājot par skolu, Jūs sildīs garojos ziemas vakaros?

-Sirdi sildīs pateicība no skolēniem un vecākiem. Bieži satieku skolēnus, ar kuriem skolā sanāca bārties, bet tagad saņemu paldies vārdus. Patīkami briži aizvadīti kopā ar kolēģiem, varēšu kavēties atmiņās. Pieļauju, ka pienāks briži, kad sirdī iezagīs ūdens par to, ka aizgāju no darba, jo tā tomēr ir mana skola, kur mācījos, strādāju...

Lappusi sagatavoja A. Socka

Mežs pateiks priekšā

“Zelta čiekuri” viesojas Žīguros

Latvijas Meža īpašnieku biedrības (LMĪB) konkurss “Sakoptākais mežs” norit jau piekto gadu. Lai dotu iespēju meža īpašniekiem iegūt jaunu pieredzi, konkursa iepriekšējo gadu laureāti devās vienotā pieredes apmaiņas braucienā uz diviem īpašumiem Latgalē. Viens no tiem atrodas Balvu novada Žīguros, - pastāstīja meža īpašnieku biedrības projektu vadītāja S. Sēne.

Kopš konkursa pirmsākumiem apmeklēti 35 meža īpašnieki un katru gadu trīs labākie tiek apbalvoti. Lai redzētu, kā saimniekiem sokas ar saimniekošanu arī pēc konkursa noslēguma, šogad tika rīkots vienots pieredes apmaiņas brauciens, kurā iepriekšējo gadu uzvarētājiem satikties un dalīties savās zināšanās. Pasākuma dalībnieki atzīst, ka šāda satikšanās ar domubiedriem ir ļoti vērtīga. Tā sniedz gan idejas darbam savā mežā, gan arī jauj gūt iedvesmu no līdzīgi domājošiem cilvēkiem.

Izbrauciena laikā gan apskatīts vēl neredzēts meža īpašums pie saimnieka Ludviga Karveļa, gan atkārtoti apciemots 2019.gada uzvarētājs Aivars Vanags Balvu novada Žīguros. Aivaram dalība un uzvara konkursā nozīmējusi ļoti daudz, un par sasniegto gandarijums jūtams vēl joprojām: “Uzvara konkursā deva jaunu sparu un parādīja, ka mans ieguldītais darbs ir svarīgs, tas ir nepieciešams. Parasti

medijos un citur lielākoties dzirdam tikai par sliktajām lietām. Par skandāliem vai citiem meža īpašnieku pārkāpumiem. Taču labais, ko saimnieki katru dienu dara, paliek ēnā. Tāpēc, manuprāt, svarīgi par to runāt un parādīt, ka tas, ko dara meža īpašnieki, nav nekas sliks.”

Sabiedrības izglītošanas nozīmei piekrit ari 2018.gada uzvarētājs Madars Kalniņš. Viņaprāt, ikvienam no mums būtu jāzina, kāds ir meža augšanas cikls un kā norit procesi dabā. “Laikā, kad liela daļa no mums dzīvo pilsētās, atrauti no dabas, ir svarīgi runāt par to, kas ir meža apsaimniekošana un kā tā norit. Mežs ir ļoti liela vērtība gan sirdij, gan makam. Tāpēc jāatrod balanss starp saimniecisko darbību un dabas vērtību saglabāšanu,” stāsta Madars.

Savukārt viens no 2018.gada laureātiem Artis Taurmanis uzsver, cik svarīga ir iespēja satikt citus meža apsaimniekotājus. “Satiekot pieredzējušus un zinošus saimniekus, iespējams pasmelties no viņu dzives gudrībām un pieredes. Pēc tam var dotoes mājās un skaitīties, kā uzzināto pielāgot savam mežam. Jāpatur prātā, ka visiem mežiem neder viena un tā pati pieeja. Ir jāieklausās arī tajā, ko pati daba saka priekšā. Ir tāds teiciens: “Ja nezini, ko darīt, nāc pēc gada, pēc diviem. Mežs tev pateiks priekšā, ko darīt”,” savu viedokli pauž Artis.

Latvijā ir 130 000 meža īpašnieku. “Ir ļoti

Ciemos pie mežkopja. Latvijas sakoptāko mežu īpašnieki Žīguros ciemojās pie meža īpašnieka Aivara Vanaga, kur iepazinās ar viņa kopto mežu un uzklasīja mežkopja stāstījumu.

Foto - no personīgā arhīva

daudz fantastisku cilvēku, kuri katru dienu iegulda smagu darbu mūsu mežu un lauku apsaimniekošanā. Taču vien retais saņem pateicību par paveikto. Šī konkursa mērķis ir gan stāstīt sabiedrībai par mežu apsaimniekošanu, gan arī radīt iespēju pateikties saimniekiem par viņu darbu, ļaujot viņiem ar izdarīto palepoties,” secina LMĪB valdes

priekšsēdētājs Arnis Muižnieks.

Otrajā augusta pusē noslēdzās arī šī gada konkursa komisijas izbraucieni, kuros apskatīti septiņi īpašumi. To, kuri no saimniekiem tiks nominēti prestižajai meža nozares gada balvas “Zelta čiekurs” nominācijai “Par ilgtspējigu saimniekošanu”, būs iespēja uzzināt decembrī.

Medības

Līdz divus gadus vecus staltbriežu buļļus var medīt ar staltbriežu govs medību atļauju

Ar 15.augustu var medīt līdz divus gadus vecus staltbriežu buļļus, lietojot staltbriežu govs medību atļauju. Tas veicinās staltbriežu populācijas uzlabošanos, vienlaikus mazinot dzīvnieku radītos postījumus,- informē VMD sabiedrisko attiecību speciāliste V. Vilcāne.

Jau kopš 2017.gada Valsts meža dienests (VMD) nosaka dažādus atvieglojumus staltbriežu medību organizēšanā. Arī šogad, sākot ar 15.augusto, VMD lēmis atļaut medību iecirkņos, kuros atļautas staltbriežu buļļu medības, nomedit līdz divus gadus vecus stalt-

briežu buļļus, lietojot buļļa vai staltbriežu govs medību atļauju.

Šāds lēmums pierīmēts, apzinoties, ka staltbriežu buļļu medību atļaujas ļoti bieži netiek izmantotas tam, lai medītu sliktas kvalitātes jaunos dzīvniekus. Palielināt staltbriežu buļļu nomedišanas limitu nav labākais šīs problēmas risinājums, jo mednieki atļauju joprojām labprātāk izmantotu, lai nomedītu pieaugušu dzīvnieku ar labas kvalitātes trofeju, nevis tā dēvēto “šķīseri”.

Atļaujot nomedit līdz divus gadus vecus staltbriežu buļļus, lietojot staltbriežu govs medību atļaujas, tiek veicināta vārgāku un

sliktākas kvalitātes jauno bullēnu nomedišana. Šādā veidā tiek izkopta un uzlabota staltbriežu populācija, jo paliek vairāk labāku un spēcīgāku jauno bullēnu. Turklat tas veicina šo dzīvnieku populācijas ierobežošanu vietās, kur to ir pārāk daudz. Samazinot staltbriežu skaitu, samazinās to nodarītie postījumi mežsaimniecības un lauksaimniecības kultūrām.

Pēdējos gados staltbriežu populācija Latvijā palielinās. VMD lēš, ka šobrīd valstī ir ap 71000 šo dzīvnieku. Šajā medību sezonā atļauts nomedit 28610 staltbriežus. Iepriekšējo gadu pierede liecina, ka mednieki pieļaujamo

staltbriežu nomedišanas apjomu pilnībā neizpilda.

Nomedijot līdz divus gadus vecu staltbriežu buļļu, ja tiek izmantota staltbriežu govs medību atļauja, jārīkojas tāpat kā citos gadījumos, kad nomedits limitētais medījamais dzīvnieks. Pirms dzīvnieka pārvietošanas no nomedišanas vietas tā ķermenī jānostiprina medību atlaujai pievienotais numurētais markēris (savilcejs) tā, lai to nevar noņemt. Pēc tam jāaizpilda dokumenti “Informācija par izlietotajām medību atļaujām” (pieejams <https://ej.uz/IzlietotasAtlaujas>). Viena mēneša laikā pēc medībām šo dokumentu jāiesniedz VMD.

Re, kā!

Izglābj no nikna stārķa

J. Baumāna foto

Jaunie briedēni. Jaunos briežus nav iespējams sajaukt ar pieaugušajiem. Nav krāšņo ragu!

Ražas novākšanas laikā Baltinavas zemniece Velta Mītke sociālajos tīklos publicēja bildi, kur cilvēka plaukstā redzams siks un maziņš zaķu bērns. Kāds lidzjūtīgi iekomentējis, - mazā sirsniņa! Fonā bija redzams kombaina agregāts. Kuļot labību, tradicionāli kombainiem seko arī stārķu bari. Izņēmums nebija arī šoreiz. Kuļot kviešus, Veltas dēli pamanijuši, ka stārķis kaut ko nikni purina, mēģinot dabūt iekšā savā knābī. Ielūkojoties vērigāk, bija skaidrs, ka tas ir maziņš zaķu bērniņš. “Dēls apturēja kombainu un izglābā zaķītu. Pēc tam to nolika atpakaļ tanī pašā vietā, cerot, ka zaķu māte viņu atradīs. Stārķi ir gana neganti putni,” secināja zemniece. Viņa piebilda, ka par zaķu trūkumu arī sūdzēties nevar, kas jūtams pēc ābelēm. Bet, ja dzīvnieks nonācis briesmās, viņam jāpalīdz!

Foto - no personīgā arhīva

Lappusi sagatavoja I. Zinkovska

Saruna ar veterinārārsti

Par pacientu dzīvību cīnās līdz galam

Irēna Tušinska

Veterinārste INESE PRAVA labi pazīstama ne vien Medņevas pagasta iedzīvotājiem, bet arī mājdzīvnieku īpašniekiem attālakos novados. Aizritējuši astoņi gadi, kopš darbu modernā Rīgas veterinārajā klinikā viņa nomainīja pret dzīvi dzimtajā pagastā, pirmo reizi mūžā atverot pati savu veterināro praksi. Vasaras nogalē braucām lūkot, kas šo gadu laikā mainījies lauku veterinārārstes dzīvē un kā dzīvnieku medicīnisko aprūpi ietekmējusi pandēmija.

Pagājuši jau vairāki gadi, kopš atvērāt praksi Medņevā. Kāpēc savulaik nolēmāt no Rīgas atgriezties dzimtajā pagastā un uzsākt pati savu biznesu?

-Līdz 2010.gadam strādāju veterinārajā klinikā Rīgā. Tad piedzima mans pirmais bērns, un divus gadus nodzīvoju mājās. Mēģināju atgriezties Rīgā, bet, nostrādājusi pusgadu, sapratu, ka nevarēšu visu apvienot. Atsāku dzīvot Medņevā. Sākumā palīdzēju māsai veikalā aizvietot pārdevēju. Sapratusi, ka viņai ir daudz brīvu telpu, nodomāju, ka pamēģināšu izveidot pati savu veterinārpraksi. Sākumā gan daudzi teica, ka apkārtne ir pārblīvēta ar veterinārārstiem un jaunam iesācējam būs grūti iekarot savu teritoriju, ja nu vienīgi pārēžs fakti, ka esmu sava tēva meita, jo viņu te visi pazīst.

Vai bija tik grūti, kā visi solīja?

-Neteiktu, ka sākums bija grūts. Palīdzēja arī tēva uzvārds, kā arī tolaik laikrakstā "Vaduguns" publicētais raksts par mani, tāpat arī reklāma, ko biju ievietojusi. Labi nostrādāja arī reklāma no mutes mutē. Tāpēc neteiktu, ka man grūti klājas. Tagad aptverfā teritorija ir tik plaša, ka dažreiz jau kļūst par grūtu.

Zinu, ka pie Jums dzīvniekus ved arī no tālienes. Kura ir vistālākā vieta, no kurās atceļojis četrkājainais pacients?

-Manuprāt, tā bija Salaspils. Dzīvnieka saimnieci seit dzīvo māsa, kura mani ieteica. Turklat laukos arī cenas ir daudz zemākas nekā Rīgā. Pie reizes viņa paciemojās arī pie māsas.

Kā atšķiras lauku un pilsētas veterinārārsta darbs?

-Pirmkārt, ir liela atšķirība – strādāt pie īpašnieka vai pašai būt prakses īpašnieci. Nekad vairs nevarētu strādāt pie cita, jo esmu izjutusi, kā ir pašai būt sev saimnieci. Varu pati plānot darbus, piemēram, visu nedēļu strādāt, bet pēc tam nākamajā nedēļā kādu dienu paņemt brīvu. Lai gan man, tāpat kā atrajai palīdzībai, nereti jācejas dienā vai pat naktī un jābrauc palīdzēt. Toties viss, ko nopelnu, paliek man pašai. Tas stimulē vēl vairāk cesties, jo neviens man algu nemaksā. Cik nopelnu, tik arī ir. Darba ziņā nav lielas atšķirības no Rīgas. Klienti ir dažādi. Taču kopumā pilsētnieki un laucinieki vairs ne ar ko neatšķiras – ja cilvēkam dzīvnieks ir mīš, viņš iest un ārstēs, brauks kaut vai pie vairākiem vētarstiem, lai tikai izārstētu savu mīluli. Nav vairs, kā agrāk, kad atmeta ar roku sakot: "Ai, paņemšu citu!"

Tad jau šo gadu gaitā laucinieku attieksme pret mīldzīvniekiem ir krietni mainījusies?

-Jā, tā ir ļoti krasī mainījusies. Tagad ir pat tā, ka stāv rindā, lai iegādātos tieši tādu kucēnu, kādu izvēlējusies. Arī mēs ġimenē gadu meklējām kucēnu, ko gribējām. Tikko kuce tika sapārota, mēs jau pieteicāmies, kaut kučēns vēl nebija dzimis. Meklē ne tikai šķirnes

suņus, bet arī lauku krancišus. Man nereti apjautājas, vai nezinu, kur drīzumā dzims kucēni.

Kāpēc cilvēki neizvēlas patversmes, kas ir pilnas ar pamestiem dzīvniekiem?

-Jā, patversmes ir pilnas, bet uzskatu, ka katram no šiem suņiem ir savs dzīvesstāsts, un bieži vien no turienes nāk ļoti stresaini dzīvnieki. Man stāsti, ka Rīgā kāda sieviete paņēma sunīti savai mātei, kurai veselības uzlabošanas nolūkā vajadzēja vairāk pastaigāties. Bet suns izrādījās ļoti straujš un nervozs, parāva māti zem braucošas mašīnas. Šiem suņiem ir jāvelti daudz laika, lai viņus no jauna apmācītu, pieradinātu. Lielākoties visi patversmes suni izjūt stresa sekas, un, lai cilvēks iemantotu viņu uzticību, jāiegulda daudz laika un darba. Tas nav tik vienkārši. Tas nav tā, kā ar mazu kucēnu, kuru no mazotnes audzini pats.

Kas ir grūtākais veterinārārsta darbā?

-Varbūt tas, ka dažreiz pēc pārslogotas dieinas nespēju pat kājas pavilk. Darbs tomēr ir fiziski grūts. Jābūt stipram, sevišķi strādājot ar lielajiem dzīvniekiem. Taču pirmais stāsts vienmēr ir par dzīvnieka īpašnieku. Ja cilvēks ārstam var pateikt, kas viņam sāp, dzīvnieks to nespēj. Tāpēc, ārstējot dzīvnieku, zinu vien to, ko izstāsta saimnieks. Dažreiz cilvēks ir pārliecīnāts, ka četrkājainajam draugam ir tieši tāda kaite, kā viņš domā, un nekādi nevaru pārliecīnāt, ka tā tas nav. Viņam jau ir sava diagnoze, ko nedrīkstu apstrīdēt.

Vai darbā ir gadījies gūt kādas no-pietnas traumas?

-Būtībā nē. Tas, ka kakīs saskräpē rokas, ir ikdienu. To neuzskatu par traumu. Nekas no pietns nav bijis.

Sarunā teicāt, ka esat veterinārārste, kura iet līdz galam... Vai reizēm dzīvnieku īpašnieki pārāk agri neatsakās no cīņas ar mīluļa slimību?

-Jā, protams, ir cilvēki, kuri nevēlas ārstēt dzīvnieku līdz pēdējam, bet vēlas to iemidzināt. Aprunājamies, bet parasti viņi jau ir izlēmuši, tādēļ grūti viņus atrunāt. Tas izdodas ļoti reti.

Pēdējā laikā cilvēkiem parādās jau-nas, nebijušas slimības, piemēram, Covid-19. Vai arī dzīvniekiem novēro-tas kādas agrāk nebijušas saslimī-sanas?

-Tādas ir. Ar koronavīrusu, kas mēdz būt arī dzīvniekiem, pati savā praksē neesmu saskārusies. Pēdējos gados ir ļoti plaši izplatītās alerģijas. Īpaši jūtīgi ir šķirnes dzīvnieki. Pirms pāris gadiem Latvijā suņiem bija izplatījies vīrušs *Megaesophagus* jeb barības vada dilatācija. Pat mūsu pusē bija gadījums, kad saimnieks baroja suni ar īpaša statīva palīdzību, lai tas neatvemtu ēdienu. Bet ārstēja un izārstēja.

Kā pandēmijas aizliegumi izmainīja Jūsu darba ikdienu?

-Neteikšu, ka pandēmija stipri izmainīja manu ikdienu. Strādāju, ievērojot stingru piesardzību. Pāris reizes nonācu kontaktā ar Covid-19 slimniekiem. Pašā pandēmijas sākumā bija gadījums, kad cilvēks atrāca bez maskas, arī pati biju bez maksas, un starp mums nebija divu metru distances. Nākamajā vakarā pienāca īsziņa, ka šis cilvēks ir Covid pozitīvs. Pasēdēju pašizolācijā, bet viens beidzās labi. Bija arī kliente, kura, atbraukusi no Rīgas, lielījās, ka iepērkoties nekur nav lietojusi sejas aizsargmasku. Arī pie manis atrāca bez maskas. Aizrādju, ka viņa, atbraukusi no slimības epicentra Rīgā, kur staigāja bez maskas, tagad apdraud mani. Savukārt es katru dienu esmu

Foto - no personīgā arhīva

Ar mājas mīluli. Narsis ir Latvijas medību dzinējs, jo ġimenē ir daudz mednieku - Ineses tētis, brālis, vīrs un māsas vīrs. Pat dēls Ričards jau iet dzinējos, tādēļ sunīti nopirkta viņam.

kontaktā ar citiem cilvēkiem, man ir ġimene un varu šo vīrusu izdalīt arī pārējiem.

Kopš dzīvojat Medņevā, ġimenei pie-vienojies vēl viens bērnīņš. Tagad esat divu bērnu mamma...

-Jā, Ričardam ir 11 gadi, bet meitiņai Nelli ir divi gadiņi. Viņai vārdu devām par godu vecmammai Nelli, kura jau divus gadus kā devusies aizsaulē. Ričards ir ļoti no pietns, patīk tehniskas lietas, viņš čakli palīdz saimniecībā, plāju zāli ar trimmeri, palīdz vālot sienu. Prot visus vīriešu darbus. Ja dažreiz kaut ko nesaprotu, eju prasīt Ričardam, jo vīrs Ivars strādā ārzemēs un mājās atbrauc tikai ik pēc piecām nedēļām. Šobrīd viņš Zviedrijā strādā būvkonstruēšanas jomā. Mazā vēl iet dārziņā. Kas viņai patiks, pagaidām grūti spriest.

Vasarā bija padevusies ļoti karsta. Mocījās arī dzīvnieki...

-Kākis parasti pats atrod, kur ir vēsāks, piemēram, apguļas vannas istabā uz flizēm. Mans suns un kākis ziemā labprātāk izvēlas gulēt uz divānu, bet karstājā vasarā gulēja uz lamināta grīdas. Dzīvnieki, protams, jāuzmanā no pārkaršanas. Piemēram, gadās, ka saimnieki aiziet uz veikalu, bet suni atstāj mašīnā. Vai arī aizbrauc uz mežu pastaigāties, bet dzīvnieku atstāj auto. Esmu saņēmusi arī zvanus ar lūgumu sniegt padomu, ko darīt, ja dzīvnieks ir pārkarsis.

Ka pārkaršana izpaužas un kā rīkoties tādā gadījumā?

-Dzīvnieks strauji else, guļ nespēkā, acu zilītes vājī reagē. Ja tā notiek, viņš jānoliek vēsumā, jāuzklāj vīrsū vēsā ūdenī samitrināti dvieļi, jādod padzertes ūdeni. Patiesībā būtu jādod pie veterinārārsta, jāliek sistēmas un jādod medikamenti.

Ko darāt no darba brīvajā laikā?

-Pandēmijas laikā nekur nevarēju ceļot. Šovasar neesmu braukusi pat pa Latviju. Strādāju gandrīz katru dienu. Pat svētkus ne vienmēr izdodas nosvinēt. Viesi ieradušies, bet mani izsauc pie slimā dzīvnieka. Taču saprotu, ka cilvēks arī ir bezizejā. Braucu vien, jo esmu atbildīga. Brīvā brīdī palasu grāmatas vai vakarā piedalos kādā vebinārā, kas notiek platformā "Zoom". Tas ir diezgan izdevīgi, jo nav jātērē laiks un nauda. Parasti, braucot uz semināriem, iztērēju visu dienu, arī naudu benzīnam, un mājās pār-braucu pārgurusī. Bet tagad, kad notiek attālinātie vebināri, pagūstu dienā pastrādāt, bet vakarā apsēsties un pamācīties, iegūstot papildus kvalifikācijas punktus. Šis laiks man ļoti patīk. Vienīgi pietrūkst kontakta ar citiem veterinārārstiem un cilvēkiem. Pandēmija paliks vēsturē ar to, ka bērni negāja skolā, bet cilvēks no cilvēka baidījās. Arī baumoja ļoti daudz. Bet tagad cilvēki sašķelušies vakcinētajos un nevakcinētajos.

Meklējam atbildi

Degvielas uzpildes stacijas Rugājos vairs nebūs?

Foto - A. Ločmelis

Lasītāji pamanījuši, ka Rugājos esošā degvielas uzpildes stacija "RT Degviela" (foto) ir norobežota ar lentām un nestrādā. "Uzpildes stacija vairs vispār nestrādās vai arī tā ir slēgta īslaicīgi?" jautā iedzīvotāji.

Kā zināms, savulaik tur bija degvielas uzpildes stacija "Virši-A". Kad šis uzņēmums savu darbību Rugājos nolēma pārtraukt, ēka kādu brīdi atradās dīkstāvē, līdz tur tika atvērta cita uzpildes stacija – minētā "RT Degviela".

SIA "RT Degviela" vaditāja Rugājos INESE LOGINA

informē, - iedzīvotājiem jārēķinās, ka vismaz kādu brīdi degvielas uzpildes stacijas Rugājos nebūs. "Šobrīd nemāku teikt neko konkrēti, proti, kad un kas būs turpmāk. Cik zināms, pašreizējais degvielas uzpildes stacijas īpašnieks no Lietuvas savu biznesu Rugājos vairs neturpinās un uzpildes stacijas ēku vēlas pārdot. Ar īpašnieku esmu arī sazvanījusies, viņš teica, ka dos ziņu, tiklidz viss nokārtosies. Arī iemesls, kāpēc ir vēlme pārdot īpašumu, nav zināms. Cerams, ka viss nokārtosies, būs jauns īpašnieks un arī nākotnē degvielas uzpildes stacija Rugājos būs. Tomēr, kā jau minēju, vismaz kādu laiciņu tā Rugājos būs slēgtā,"

darija zināmu I. Logina.

Jaunieši uzvedās labi

Kā pagāja 1.septembris?

1.septembris ir ne tikai Zinību diena, bet arī diena, kas allaž saistās ar papildu riskiem ceļu satiksmes drošības un sabiedriskās kārtības jautājumos.

Mūspusē šī diena pagāja mierīgi. Kā pastāstīja Balvu novada pašvaldības policijā, 1.septembrī netika konstatēts neviens sabiedriskās kārtības pārkāpums, ko būtu izdarījis skolēns. Tīkmēr nav noslēpums, ka jauniešu vidū diezgan izplatīta problēma ir smēķēšana. Tā 3.septembrī pašvaldības policijas darbinieki sastādīja protokolu kādam nepilngadigam Balvu Profesionālās un vispārizglītojošās vidusskolas skolēnam, kurš smēķēja pie daudzdzīvokļu mājas. "Šis gadījums tika konstatēts pašvaldības policijas patruļas laikā. Šādās reizēs pašvaldības policijas darbinieki uzsāk administratīvo lietu, kuru nosūta izskatīšanai uz Balvu novada pašvaldības Administratīvo komisiju. Konkrēti šis gadījums bija Bērnu tiesību aizsardzības likuma 48.panta pārkāpums, kas citā starpā paredz, ka bērns nedrīkst smēķēt, lietot bezdūmu tabakas izstrādājumus, glabāt tabakas izstrādājumus, augu smēķēšanas produktus, elektroniskās smēķēšanas ierīces un to uzpildes tvertnes, kā arī glabāt un lietot alkoholiskos un enerģijas dzērienu. Bērns ir aizsargājams no smēķēšanas un alkoholisko dzērienu ietekmes, nedrīkst atrasties smēķēšanai paredzētu izstrādājumu vai ierīču dūmu un tvaika ietekmē un viņa klātbūtnē nedrīkst smēķēt, lai nodrošinātu bērnam no smēķēšanai paredzētu izstrādājumu vai ierīču dūmiem un tvaika brīvu vidi. Savukārt sods, ja smēķē nepilngadigs jaunietis, paredzēts šī paša likuma 78.pantā. Tas ir līdz trīs naudas soda vienību apmērā jeb līdz 15 euro (vienna naudas soda vienība – pieci eiro). Atgādinām, ka līdz ar jaunā mācību gada sākumu pašvaldības policija periodiski patrulē pie pilsētā esošajām izglītības iestādēm, ko arī turpinās darīt," informē Balvu novada pašvaldības policija.

Savukārt Valsts policija, lai Zinību dienu neaizēnotu nepa-

Foto - Valsts policija

tīkami notikumi, pirms 1.septembra aicināja vecākus rūpīgi pārrunāt un atgādināt bērniem arī drošību uz ceļa un sabiedriskajā transportā. Par to, ka 1.septembrī mūspusē būtu noticis kāds ceļu satiksmes negadījums, kurā būtu iesaistīti skolēni, informācijas nav.

Atgriežoties pie publicētā

Noteikumi nav domāti visiem!

Foto - no personīgā arhīva

Šogad jūnijā laikrakstā "Vaduguns" publicējām plašu rakstu par attēlā redzamo iebraucamo ceļu no Teātra ielas puses, kur daļa auto vadītāju absolūti nerēķinās ar citiem satiksmes dalībniekiem. Proti, transportlīdzekļi tiek novietoti tā, ka nereti ceļā tiek bloķēti un citi auto vadītāji pa to gluži vienkārši nevar izbraukt.

Kad šī problēma tika aktualizēta, Balvu novada pašvaldība nolēma iebraucamajā ceļā uzstādīt aizlieguma zīmi "Apstāties aizliegts!". Tas nesen arī tika izdarīts, un šobrīd novietot savas automašīnas stāvēšanai var tikai ceļa vienā pusē, bet otrā pusē to darīt nedrīkst! Tomēr, kā var secināt pēc tā, kas redzams foto, ceļu satiksmes noteikumi nav domāti visiem auto vadītājiem. Proti, vakar dienas pirmajā pusē kāds "BMW" markas auto vadītājs nolēma savu spēkratu novietot aizlieguma zīmes "Apstāties aizliegts!" darbības zonā. Šādas rīcības rezultāts bija redzams uzreiz. Proti, citiem auto vadītājiem noparkotās "BMW" mašīnas dēļ bija grūtības izbraukt šo ceļu. Turklāt brīdi, kad tapa šī fotogrāfija, te gribēja izbraukt arī kāds darbinieks ar traktoru, lai veiktu savus darba pienākumus, bet, protams, to izdarīt nevarēja. To nevarēja izdarīt arī tādēļ, ka divas automašīnas uz Teātra ielas bija novietotas stāvēšanai tā, ka transportlīdzekļu priekšējā un aizmugurējā puse atradās uz iebraucamā ceļa, citiem auto vadītājiem atstājot vien nelielu spraugu iebraukšanai daudzdzīvokļu māju teritorijā. "Nerēķināšanās ar citiem ir viena no mūsu nelaimēm. Varbūt kādreiz tas mainīsies!" pagājušajā publikācijā par auto vadītāju kultūru uz šī ceļa teica kādas autoskolas instruktors. Auto vadītāj, kad beidzot tas mainīsies un nerēķināšanās ar citiem vairs nebūs pašsaprotama lieta tavā ikdienā?

Informē ugunsdzēsēji

Draud nokrist uz ēkām un mašinām

30.augustā pulksten 17.17 Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests saņēma izsaukumu uz Bērzpils ielu Balvos, kur kravas automašīnas pacēlājs ar grozu bija izbidīts uz maksimālo garumu un pārsverēs uz otru pusi, draudot apgāzties uz blakus esošajām ēkām un automašīnām. Ugunsdzēsēji glābēji ierobežoja teritoriju un evakuēja automašīnas. Izmantojot autokāpnes, pie pacēlāja groza tika piesieta virve, pacēlājs pārsverēts uz otru pusi un nolaists lejā. Pulksten 17.53 darbi tika pabeigtī.

Evakuē cilvēkus

4.septembrī pulksten 1.30 ugunsdzēsēji glābēji saņēma izsaukumu uz dzīvojamo māju Balvos, kur bija jūtams sadūmojums. Ierodoties notikuma vietā, konstatēts, ka tīss tāvu dzīvojamās mājas pirmā stāva dzīvoklī deg sadzīves mantas 3m² platībā. Pirms Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta (VUGD) ierašanās saviem spēkiem evakuējās pieci cilvēki, bet vēl trīs cilvēkus evakuēja ugunsdzēsēji glābēji. Pulksten 3.08 ugunsgrēks tika likvidēts.

Kopumā no pagājušās piektīnās pulksten 6.30 līdz šīs pirmās pulksten 6.30 VUGD Latgales reģiona brigāde saņēma 19 izsaukumus: septiņus - uz ugunsgrēku dzēšanu, desmit - uz glābšanas darbiem, bet divi no izsaukumiem bija maldinoši.

Lappusi sagatavoja A. Ločmelis

Apsveikums

Caur katu Tavu dzīves dienu,
Lai saules dzīpariņš ir vīts,
Lai laime, veselība, veiksme
Un prieks iet visās dzīves gaitās līdz.

Vismīļkie sveicieni **Leonam Keišam**
apaļajā dzīves jubilejā!

Ilga, Maija, Jānis, Brīgita

Dažadi

Jauna grupa
no 17.09. līdz
22.09.
autoskolā
“Delta 9V”.

Ezera ielā 3a. Iepriekšēja
pieteikšanās. Tālr. 29208179.

lebūvē ūdensvadus, kanalizāciju.
Pieved smilgi, granti, šķembas,
melnzemi.
Tālr. 25685918.

JĀSAREMONTĒ JUMTS.
Tālr. 20246305.

Spiežam, karsējam, iepakojam ābolu
sulu Kubulos. Tālr. 27004732.

Plauj ar trimmeri un citu tehniku. Veic
zāles aerāciju (sūnu izplēšanu).
Tālr. 29165808.

Pastāvīgi pārvadā mājlopus.
Tālr. 29230080.

Virietis vēlas īrēt 1-istabu dzīvokli
Balvos. Vēlamis ar malkas apkuri,
4.-5. stāvā nepiedāvāt.
Tālr. 20647858.

Iznomā zemi dārzam Vidzemes 12a
ilgttermiņā. Tālr. 25902869.

Paziņojums

11.septembrī plkst. 10.00 ČILIPĪNES
kapu sakopšanas talka.
18.septembrī plkst. 17.30
svecīšu vakars.

Atrasts

Atrasts sudraba auskars ceļā uz
polikliniku (pie bijušā gāzes
kantora). Interesēties redakcijā.

Veikala “Maxima” autostāvvietā
atrasts auskars. Interesēties
redakcijā.

Pagājuši jau deviņi mēneši!

Pārliecinies, vai abonēji

O
aduguni!?

Krustvārdu mīkla

Krustvārdu mīklu risinātāji, kuri pareizi atrisinājuši mīklu, ik mēnesi pretendē uz pārsteiguma balvu. Atbildes gaidām līdz 25.septembrim.

9.kārtā

Augusta mīklu atrisināja: I.Svilāne (Lazdukalns), D.Zelča (Krišjānu pagasts), A.Mičule (Tilža), I.Homko (Medņeva), Z.Pulča, J.Pošeika (Balvi).

Par augusta krustvārdu mīklas atrisināšanu balvu saņem INESE HOMKO no Medņevas. Pēc balvas griezties redakcijā.

Horizontāli

1. Dabas liegums Zlēku pagastā, dibināts 1999.g., no 1977.g. botāniskais liegums. 3. Cieems Zalves pagastā. 4. Pagasts, kurā ir Zaņas dzirnavu ezers, upes Zaņa un Mazā Zaņa centrs. 6. Cildinošs dzejolis, skāķdarbs. 8. Krūzes, poda rokturis. 10. Nelieli, suligi augļi. 14. Cieems Ziru pagastā. 16. Valsts nozīmes arheoloģijas piemineklis Zvīrgzdenes pagastā - ... senkapi. 17. Ezers, arī kalns Zeltiņu pagastā. 18. Aktiera E.Liepiņa loma Jaunatnes teātrī 1966.g. 19. Purvs Zalves pagastā. 21. Kā vēl tika saukts Kāpurkalna ezers Zosēnu pagastā (viens no nosaukumu variantiem)? 24. Dokumentos 1541.g. pirmoreiz minēts ordeņa vasalis, no kura vārda esot cēlies apdzīvotas vietas nosaukums, tagad – pagasta centrs. 26. Latvijas Neatkarības kara varonis, pulkvedis, kura piemiņai izveidota Latvijas Kara muzeja filiāle Zirņu pagasta “Airitēs”. 27. Valsts nozīmes arheoloģijas piemineklis Zebrenes pagastā - ... senkapi. 28. Cirma ezera pussala. 32. Latvijas Republikas armijas štāba ģeodēzijas un topogrāfijas daļas priekšnieks, pulkvedis, kara topogrāfs, dzimis 1885.g. Zvārtavas pagastā. 36. Ezers Ziemeru pagastā. 37. Sirsenis. 38. Vēsturiska muiža tagadējā Žīguru pagastā. 40. Nolieguma partikula. 41. Izsauksmes vārds. 42. Kartupeļu selekcionārs, dzimis 1911.g., tagadējā Zosēnu pagastā. 44. Nots. 46. Pastāv, eksistē. 47. Apdzīvota vieta tagadējā Zirņu pagastā, minēta 1253.g. Kuras sadalīšanas dokumentā. 49. Purvs, kas aizņem lielāko daļu Zilākalna pagasta. 51. Kurā pagastā atrodas valsts nozīmes arheoloģijas pieminekļi Striķu pilskalns, Striķu un Meždāmnieku senkapi? 54. Darba rati. 55. Nots. 57. Pirmais zināmais pilsnovada nosaukums (viens no nosaukumu variantiem) teritorijā, kurā tagad atrodas Zaubes pils. 58. Ezers Zvārtavas pagastā (22,6 ha). 59. Ezers Zaubes pagastā. 60. Kurā novadā (novada centrs) no 2021.g. 1.jūlijā ietilpst Zaubes un Zosēnu pagasts?

Vertikāli

2. Sniegt otram. 3. Vēsturisks pagasts, kuru 19.gs. 80.-90.gadu mijā iekļāva Zentenes pagastā. 5. Viena no Zvīrgzdenes ezera salām (0,5ha). 7. Dzejnieka I.Auziņa dzejoļu krājums (1995.g.). 9. Viens no valsts nozīmes arheoloģijas pieminekļa Zēleniekų pagastā – Duboviku pilskalna – nosaukumiem. 11. Zvārtavas pagasta un Igaunijas Republikas robežupe. 12. Zebrenes pagasta robežpagasts. 13. Kurā pagastā (pagasta centrs) atrodas Voičuku purvs? 15. Dzejnieks, dzimis 1929.g. tagadējā Ziemeru pagastā. 18. Personas vietniekvārds. 20. Nots. 21. Mūziķe, komponiste, izglītības darbiniece, dzimusi 1962.g. Žīguros. 22. Cieems Zasas pagastā. 23. Valsts nozīmes arhitektūras piemineklis Zēleniekų pagastā - .. muiža. 24. Kurā pagastā atrodas ciems Cāllauks un Gāgu purvs? 25. Kuras upes pieteka ir Druve? 27. Komponiste, kuras kantāte “Dievs, Tava zeme deg!” 1944.g. tika atskānota Zlēku baznīcā (komponiste izpildīja ērģēļu pavadijumu). 29. Ziru pagasta robežpagasts. 30. Kurā rajonā (rajona centrs) ietilpa Zvārtavas ciems 1949.-1959.g.? 31. Valsts nozīmes arhitektūras piemineklis rakstnieka E.Birznieka-Upiša dzimtās mājas Zentenes pagastā. 32. Upe Zvārtavas pagastā. 33. Šajā vietā. 34. Saldumu ražotājs, konditorijas fabrikas dibinātājs, dzimis 1875.g. bijušajā Jaunpils pagastā (tagad – Zaubes pagastā). 35. Kurā pagastā atrodas valsts nozīmes arheoloģijas piemineklis – Ratnieku senkapi, kuros 1964.gadā atrada aljna kaula dunci ar iegravētu ziemeļbrieža attēlu, kas atzīstams par vienu no senākajiem tēlotājas mākslas paraugiem Baltijas jūras austrumu piekrastē. 39. Gan viena, gan otra. 43. Plēst. 45. Kurā rajonā 1949.-1959.g. ietilpa tagadējā Žīguru pagasta teritorija? 48. Zēleniekų pagasta robežpagasts (pagasta centrs). 50. Ziru un Zlēku pagasta robežpagasts (pagasta centrs). 51. Muiža Ziru pagasta robežpagasta – Vārves pagastā. 52. Sāja, rūgta. 53. Smails. 56. Negarš.

Augusta mīklas (“Pagasti - 15”) atrisinājums

Horizontāli. 1.Iugulova. 3.Ziemupe. 5.Stradiņš. 8.Krasti. 15.Čakste. 19.Poči. 20.Osis. 23.Elapa. 25.Abakuks. 30.Anna. 31.Trūpu. 32.Turku. 33.Indriči. 34.Adamova. 35.Auci. 36.Odziena. 39.Pūce. 42.Vipes. 46.Upele. 48.Ola. 49.Ukraina. 50.Ūja. 51.Brūži. 52.Āriņi. 55.Kas. 58.Purs. 60.Raut. 65.Kaķu. 68.Ašas. 69.Trepe. 70.Rūdžu. 72.Virbu. 73.Si. 77.M.S. (Matīss Silīņš). 78.Gajs. 79.Lode. 80.Indriķi. 81.Žagatu. 82.Avīzes. 83.Zvans.

Vertikāli. 1.Jet. 2.Ods. 4.Mi. 6.Rok. 7.Šis. 8.Kleperova. 9.Azo. 10.Tek. 11.Sola. 12.Vija. 13.Rožu. 14.Sils. 16.Aģe. 17.Sol. 18.Eķengrāve. 21.Devēna. 22.Zariņa. 24.Spertāls. 26.Bāci. 27.Kronvircavas. 28.Kira. 29.Purmsātu. 37.Do. 38.Nē. 40.Moli. 41.Kūju. 43.Prūšu. 44.Kuiķenu. 45.Sapraša. 47.Eriņu. 53.Keveles. 54.Spekke. 56.Bauska. 57.Ielicas. 58.Pāķu. 59.Re. 61.Ai (Ak). 62.Tāšu. 63.Jeru. 64.Ķipa. 66.Vidrižu. 67.Vārtāja. 71.Ukri. 72.Veģi. 74.Vara. 75.Dārta. 76.Odze.

Laika zīmes

Kāds varētu būt septembris?

Ticējums par septembra pirmajām dienām vēsta: ja jauks Silu mēneša sākums, būs jauks rudens. Ja septembris silts, tad ziema vēla un ziemā maz sniega. Ja Mīkelu mēnesis miglains, marts būs sniegains.

Sogad gan pilādžiem ogu, gan lazdām riekstu ne mazums. Turpretim ozoliem ar zilēm trūcīgi. *Ticējums par meža pilādžiem vēsta: ja sērniņšlīm daudz ogu, būs garš un lietais rudens. Tāpat, ja daudz riekstu, tad slapjš rudens. Savukārt par ozoliem ir ticējums, - ja daudz zīļu, tad rudenī bagāta raža un dzīļa ziema.* Šīs zīmes, tāpat kā skudrām savilktie augstie pūļi un agra jauno stārķu izlidošana, norāda, ka rudens kopumā būs vairāk slapjš, nekā sauss.

Pagājušā janvāra un marta zīmīgajās dienās par septembri teikts, ka temperatūru un nokrišņu ziņā rudens pirms mēnesis būtiski neatšķiras no parastajiem septembriem. Taču svīru aizlidošana augusta pirmajās dienās un čurkstīšu ātrā aiziešana augusta pēdējās dienās liecina par agru un vēsu rudeni.

Septembra pirmajā pusē laikapstākļi mainīgi. Vēsākas dienas mīsies ar siltākām un nokrišņi īslaicīgi. Līdz Rudens Mārai (8.septembris) lielākoties atvēsinošas temperatūras dienās un

vēsas naktis. Saule mīsies ar mākoņiem un nokrišņi īslaicīgi. Šajā laikā salnu vietās iespējamas arī pirmās rudens salnas. Vēlāk temperatūra dienā pārsvarā ap +13, +18°C, naktis +5, +10°C. Vairāk mākoņu, nokrišņu un vējainu dienu. Septembra otrajā pusē, it īpaši ap Rudenājiem (21.septembris), pārsvarā bez nokrišņiem. Vairāk saules dienā un zvaigžņu nakti, bet līdz ar to dienas kļūs siltākas, bet naktis - vēsākas. Šajā laikā varēsim izbaudīt īslaicīgas atvasaras burvīgos mirkļus. Vēlāk, Dzelzu nedēļas otrajā pusē, pirms Mīkeliem (29.septembris), laiks var kļūt strauji rudenīgs. Temperatūra dienā ap +10, +12°C, bet bezvēja skaidrajās naktis jau daudzviet rudens salnas. Nokrišņi īslaicīgi, bet, iegriežoties dzestrajiem ziemēļu, ziemēļrietumu vējiem, lietum var pievienoties krusa un slapjš sniegs. Iespējams, kāda sniegpārslīņa lietum var pievienoties arī septembra pirmajā pusē, kad, lietus laikā strauji mainoties rietumu vējam ar ziemēļu vēju, aukstais gaiss līdzīgi pakēr arī kādu sniegpārslīņu... Kā saka, dzērves rudenī ap Mīkeli, launagu aiznesot, atnes sniegu...

Līdzīgi laika apstākļi turpinās arī vēlāk, oktobra pirmajā pusē, līdz Vecajam Mīkelim (12.oktobris).

V.BUKŠS

Vērts pamēģināt

Smaržīgā skaistule - tuberoze

Tuberoze (*Tuberose*) jeb gumu poliante (*Polianthes*) pieder amariļļu dzimtai. Šī dekoratīvā auga skaistajiem ziediem ir izteikti patikams aromāts, kas sevišķi izteiksmīgs kļūst vakarā. Mūsu platumā grādos šī puķe nav bieži sastopama, jo daudzi dārzkopji baidās no kaprizā auga. Ja augu kopj pareizi un izvēlas tam atbilstošu vietu, tas zied krāšni un ilgi.

Gumu poliante ir daudzgadīgs augs ar sīpolveidīgu konusa formas gumu, kura virsmu klāj mazas, blīvas, brūnganas zvīņas. Sīpola apakšā ir tievas diegveida saknes. Guma dzīves ilgums ir viens līdz divi gadi; šajā laikā tam izaug lapas, stublāji un formējas pumpuri. Kad augs nozied, pieaugušais sīpols atmirst, bet tā vietā paliek vairāki mazi sīpoliņi. Slaidais stublājs izaug gandrīz metru augsts, blīvi izvietotās, 3cm platās, tumši zaļās lapas sasniedz 25cm garumu. Ziedēšanas laikā dzinuma augšdaļā veidojas vārpveida ziedkopa ar 10-40 ziedpumpuriem. Taures veida ziedi ir 5cm plati un 6cm gari. Ziedpumpuri atveras pakāpeniski, turklāt pirmie ir tie, kas atrodas ziedkopas apakšdaļā. Zieds saglabājās svaigs trīs dienas, pēc tam atmirst. Ziedēšana ir ilga - no jūlijā līdz oktobrim. Novītušo ziedu vietā veidojas augļi ar mazām, plakanām sēklinām.

Kā audzēt dārzā

Tuberoze ir diezgan prasīgs un kaprīzs augs, kam vajadzīga pareiza un sistematiska kopšana. Taču tas labi pacieš dažādas apkārtējās vides izmaiņas, piemēram, temperatūras svārstības un pārstādīšanu. Izvēloties vietu dārzā, atceries, ka tuberoze mīl gaismu un siltumu. Ja gaismas būs par maz, tā zaudēs dekorativitāti. Poliante var labi augt tikai atklātā vietā, taču karstās dienās un pēcpusdienas saulē augs jāaižargā no saules stariem, jo uz lapām var veidoties apdegumi. Tomēr, ja tuberozi iestādīsi nelielā ēnā, tā neziedēs tik efektīvi un krāšni, bet pilnīgā ēnā ziedkopas neveidosies vispār. Poliante ir ļoti siltummišķa, tāpēc tai veģetācijas periodā nepieciešami vismaz +20°C.

Tuberozei der augliga un viegla augsne; tajā vienādās daļās jābūt melnzemei un lapu trūdzemei, kā arī smiltim. Augam patīk mitrums; laistīt vajag mēreni, ar labi nostādinātu ūdeni, kas nedrīkst būt auksts. Pēc laistīšanas zeme apkārt tuberozei jāuzīrdina - tas ļaus izvairīties no ūdens sastāvēšanās ap

saknēm un puves veidi o s a n ā s .

Turklāt nepieciešama ne vien regulāra laistīšana, bet arī apsmi-dzināšana ar siltu ūdeni no rīta, vakarā vai tad, kad laiks ir apmācies.

Lai augs krāšni ziedētu un pareizi attīstītos, tas regulāri jāmēlo - pirmo reizi maijā, un jāturpina mēslot līdz veģetācijas perioda beigām reizi mēnesī, izmantojot organisko vai kompleksu minerālmēlojumu, kas šķīst ūdeni.

Sīpolgumi jāizņem no zemes līdz pirmajam salam. Tos uzglabā sausā vietā, turklāt mazos sīpoliņus atdalīt nav vajadzības. Pavasarī, kad gaisis ir iesilis līdz +8,+10°C, vairākas dienas pirms stādišanas mazie sīpoliņi jāatdala no mātesaugas.

Kā pārstādīt un pavairot

Tuberoze ir jutīga pret pārstādīšanu, tāpēc to nevajadzētu darīt veģetācijas perioda sākumā. Iesaka polianti pārstādīt no aprīļa sākuma līdz vidum, turklāt tai vienā vietā jāaug ne mazāk kā gadu. Ja no zemes jau parādījušies pirmie zaļie dzinumi, pārstādīšana jāatliek līdz laikam, kad augs beigs ziedēt, tikai tad pārstādīšana ar turpmāko cera sadalīšanu noritēs veiksmīgi. Lai augs būtu skaists visu veģetācijas periodu, tam regulāri jānogriež visas novītušās lapas un ziedkopas. Tad tuberoze ziedēs bagātīgāk. ļoti sakuplojušie augi jāatsien, citādi augstie stublāji vējā nolūzis; tā tas arī neizgāzīsies.

Sezonas laikā pieaugušais gums veido daudzus mazus sīpoliņus, kurus atdala no mātes guma. Vismazākos vajadzēs paaudzēt 3-4 gadus, lielākos - 1-2 gadus. Augs ziedēs tikai pēc tam, kad gums būs sasniedzis 35-45mm apkārtmēru. Pirms izstādišanas dārzā sīpols jāpaaudzē siltumnīcā vai siltā istabā (marta sīpolus stāda podos, bet pavasarī, kad salnas beigušās, ceru var pārstādīt piemērotā vietā dārzā).

Mūsu klimatiskajos apstākļos polianti var audzēt podā. Siltā laikā var iznest dārzā, kad kļūst vēsāks - atpakaļ istabā. Ja audzē tuberozi dārzā, sīpolu stāda bedrītē, kas par trešdaļu jāpieber ar smiltiņi; saknes kakliņam jāatrodas augsnes limenī.

Dārza darbu kalendārs septembrī

P	O	Dilstošs mēness no 30.08.	J	Augošs mēness 23.41	St	20	Z	27	D	Vz
O	Dilstošs mēness no 30.08.	6 Jauns mēness 03.52 Nelabvēlīga diena	D	13		21 Pilnmēness 02.54	A	28 Dilstošs mēness 04.58		
T	1	7	Sv	14		22		29		
C	2	8	Sk	15		23		30		
P	3	9	Ū	16						
S	4	10	U	17		24				
Sv	5	11	Z	18		25				
		12	St	19		26				

-Lapu dienas

-Augļu dienas

-Sakņu dienas

-Ziedu dienas

Nelabvēlīga diena - nav ieteicami dārza darbi

Darbi septembrī

Rudens sākums

22.septembrī

plkst. 22.22

Septembris atnāk ar viegli violetajiem viršu ziediem. Mežā sārtojas brūkleņi vaigi un degunus rāda rudens sēnes. Bērniem sākas skolas laiks, bet dārzniekiem ir ražas laiks sakņu dārzā.

Košumdārza

✓ Tagad galvenais ir pēc iespējas labāk sagatavoties nākamā gada sezoni. Jāpdomā par daudzgadīgo augu sagatavošanu ziemošanai, kā arī jāpārskata esošie stādījumi un, ja nepieciešams, tos jāpārveido un jāuzlabo. Rudens mēlošana ir labs veids, kā palīdzēt augiem ziemai sagatavoties pienācīgi. Divas galvenās rudens mēlojuma sastāvdaļas ir fosfors un kālijs. Kālijs stiprina augus un uzlabo to ziemcietību, bet fosfors palīdz augam pienācīgi sagatavoties nākamajam gadam, specifotot sakņu sistēmu un veicinot ziedpumpuru veidošanos.

✓ Apgrīz rudens pusē noziedējušos krūmus un parūpējas par tīrām apdobēm. Ja rudens ir saulains un sauss, augus noteikti laista. Tas nodrošinās labāku ziemcietību. Īpaši mūžzaļajiem augiem un rododendriem pietiekams mitrums rudenī ir ļoti svarīgs faktors sekmiņai pārīmošanai.

✓ Ziemas mieram gatavojas arī zāliens. Kaut arī tas septembrī vēl uzturams formā ar plāušanu, to plāuj retāk, atbilstoši pieaugumam. Zālienu, lai tas labāk sagatavotos ziemai, pēdējoreiz mēlo ar fosfora - kālija mēlojumu.

✓ Viengadīgā vasaras puķes, kas vēl zied, joprojām mēlo, izgriež to noziedējušos ziedus. Daudzgadīgās vasaras puķes spēcīgi apgrīz un novieto ziemošanai piemērotās telpās. Ja gaidāms sals, uz siltākām vietām pārvieto neizziedējušās mārtiņrozes, bet pēc salnām norok dāļījas un kannas, vasarā ziedošās sīpolpuķes.

✓ Stāda skuju kokus un krūmus, kā arī košumkrūmus, bet no septembra otrās puses - arī lapu koku un krūmu kailsakņus.

Augļu dārza

✓ Septembrī ir bagātīgākais ražas laiks ābelēm un bumbierēm, ienākas kazenes un rudens avenes. Lielākajai daļai augļu koku un krūmu nākamā gada ražai nepieciešamie ziedpumpuri ir jau ieriesušies, tāpēc tagad jāpadomā par to, lai augi sekmiņi pārīmošotu.

✓ Vēl var stādīt zemenes. Ja rudenī būs garš un silts, raža noteikti neizpaliks. Ja rudenī būs vēss, tad uz lielāku ražu var cerēt aiznākamajā gadā.

✓ Mēneša otrā puse ir labs laiks krūmogulāju stādišanai. Rudenī noteikti vajadzētu stādīt upenes, jānogas, ērkšķegas, kazenes un avenes (izņemot rudens avenes). Arī ābeles un bumbieres līdz ziemai paspē labi iesaknoties, bet kauleņkoku - ķiršu un plūmju stādišanu - gan labāk atlīkt uz pavasari.

✓ Krūmogulājiem izgriež sīkos, kroplos un pavisam vecos dzinumus. Apdobe ap krūmogulājiem uztur tīras no nezālēm un uzirdina, bet vēlāk, rudenī otrajā pusē, nomulcē, lai izvairītos no tā, ka, sniega trūkuma dēļ, kailsalā iet bojā sīkās saknītes.

Sakņu darzā

✓ Pirms salnām vajadzētu novākt vēl dārzā atlikušos zirņus, pupiņas un kabačus. Noteikti pirms salnām novācamīgi kirbji. Tos pēc novāšanas novieto siltā telpā, lai aprētojas sīkas skrambiņas un mizas brūcītes, tad novieto uzglabāšanai vēsākās telpās.

✓ Pāris nedēļas pirms kartupeļu novāšanas nopļauj to lakstus. Pēc novāšanas kartupeļus vēl apžāvē un nobriedina siltākās telpās. Septembrī novāc arī burkānus un galda bietes. Bietes novāc pirms salnām, arī burkānus novāc, kamēr augsne nav atdzisusi. Novācot bietes, raugās, lai saknes netiku bojātas. Novāc arī pārējos sakņaugus - kāļus, rutkus, selerijas, sakņu pētersīlus. Septembra beigās sāk vākt kāpostus. Ja nav paspēts iestādīt ziemas kiplokus, sadalīt un pārstādīt rabarberus, iestēt skābenes, tad laiks to darīt.

Siltumnīcās

✓ Mēneša sākumā siltumnīcās vēl vāc ražu, taču septembra otrajā pusē, kad ražoš

